БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган

№135 (5027)
Пятница
Июлиин
5
1946 он

Сэн 20 мүнгэн

БҮХЭСОЮЗНА МУРЫСӨӨНЭЙ СААШАНХИ ХҮГЖЭЛТЫН ШУХАЛА НҮХЭСЭЛ

Манай арадай зохёохы үүсхэл хаа заха хизааргүй гээшэ. Тэрэ хадаа манай ороной үйлэдбэриин хүгжэлтын, арадай ажахын бүхы һалбаринуудай ургалтын, культура ба искусствын һалбаралтын үшөө шэнэ шэнэ замуудые ба арга-боломжонуудые тодорхойлон харуулна. Энэ үүсхэлэй эгээл тодо ба эгээл ниитээр харуулагдаһан ябадал хадаа шэнэ Сталинска табанжэлэй түсэбые эгээл һайнаар дүүргэхын түлөө хүдэлмэришэд, таряашад, советскэ интеллигенциин хүсэл эрмэлзэлгэ болоно. Энэ эрмэлзэлгэ Бүхэсоюзна мүрысөөе эмхидхэһэн ябадалда байна.

Город ба деревниин ажалшадай түрүү олон отрядууд ашаг туһата эхилэлгэ гаргаба—табанжэлые болзорһоо урид дүүргэхын түлөө мүрысөө эхилхые уряалба. Өөһэдынгөө хандалгануудта абаһан уялгануудаа бүхы арад зондо харуулжа удаань тэдэнүүдээ дүүргэжэ эхилбэ. Мүрысөөнэй эхин шата хадаа өөрынгөө түрүүшын һайн үрэнүүдые үгэжэ байна. Заводууд, фабриканууд ба ажаүйлэдбэриин зарим нэгэн һалбаринууд һарын, кварталай ба хахад жэлэй түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэбэ гэһэн мэдээнүүд хэблэлдэ улам ехээр харагдадаг болоо. Мүрысөөндэ хабаадагша хэдэн мянган хүнүүдэй дундаһаа үнэн бодото новаторнууд, өөрынгөө талаан, шуумтай зориг, хододоол урагшаа зоригжо байһан өөрынгөө эрмэлзэлгээр ажалай гайхамшагта бүтээсэнүүдые түйлажа шадаһан хүнүүд элирэн гарана. Днепропетровско булад хайлуулагша Иван Невчас ба Мариупольска булад хайлуулагша Михаил Кучерин гэгшэд булад үлүү ехээр абахые ба өөһэдынгөө печьнүүдые үни удаан болзорто хүдэлмэрилүүлгые түйлаһан байна. Донецкэ горняк Николай Лукичев ба Карагандинска шахтер Петр Акулов гэгшэд нүүрһэ ехээр малтан гаргахын түлөө тэмсэлэй гайхамшагта жэшээнүүдые харуулаа. Вичугска бүд нэхэгшэд Екатерина Подсобляева, Лидия Марфина ба Евдокия Лаврикова гэгшэд нормын ёһоор 48 станогуудай орондо 114 автоматическа станогуудта хүдэлмэрилнэ. Горьковско шэлэй заводой мастер Карасев ба энэ заводой шэл хайлуулагша Харитонов, цементнэ заводуудай цемент галдагшад Шарабан, Рожков, Киреев, Белоусов ба бусад оло олон хүнүүд шэнэ шэнэ, үшөө үзэгдөөгүй ажалай бүтээсэнүүдые түйлаһан байна. Манай орон хадаа иимэ хүнүүдые хүндэлдэг байна.

Олониитын ажалай эдибхи үүсхэл хадаа үнэхөөрөө угаа ехэ. Тиигэбэшье зорилгые түйлаха ябадалые гансал эдибхи үүсхэл, түсэбые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө бэлэн байлга хүсэд хангахагүйл. Мүрысөөндэ хабаадагшадта бултандань өөһэдынгөө уялгануудые дүүргэхэ арга-боломжо олгохо бодото эрхэ байдалнууд хэрэгтэй. Энэ хэрэгтэ үйлэдбэриин командирнуудай үүргэ, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ дүүрэнээр харагдаха ёһотой.

Манай ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, үйлэдбэриин эмхидхэгшэдэй олонхинь үнэн зоригоороо ажаллана, үйлэдбэри дээрэ амжалтануудые түйлахын түлөө бага бэшэ оролдолгонуудые гаргана гээшэ, энээниие арсаха аргагүй. Тиигэбэшье Донбассай „Сталинуголь" трестын Челюскинецүүдэй нэрэмжэтэ № 1 шахтын залуушуулай бригадын бригадир нүхэр Белобородько гэгшын хэлэһэн үгэ хадаа зарим нэгэн мохоо молхи зорилгогүй командирнуудта хабаадана. Тэрэ хадаа Сталино городто болоһон залуу шахтернуудай зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ иигэжэ хэлэбэ:

—Манай бригада хадаа нүүрһэнэй ажаүйлэдбэриин залуушуулай бригадануудай Бүхэсоюзна мүрысөөндэ түрүү һууринуудай нэгые эзэлбэ. Тиигэбэшье бидэнэр мүнөө муу байдалда оруулагдажа, ажалайгаа тэмпые доошолуулжа эхилбэбди. Хүдэлмэриин газарые бэлэдхэхэ ба эмхидхэхын хойноһоо манай шахтада хинан хаража байдаггүй.

Молотовой нэрэмжэтэ Горьковско автозаводой тахалалгын машинануудай цехын түмэршэ дархашуул мүрысөөндэ оролсожо, нормоо үдэр бүри 110—115 процент гүйсэдхэхэбди гэжэ уялга абаһан байгаа. Тэдэнэр хадаа мүнөө ажалай муугаар эмхидхэгдэһэн дээрэһээ өөһэдынгөө уялгануудые дүүргэнэгүй. Иимэ жэшээнүүдые тэсэжэ болохо гээшэ гү? Куратов ба Загорный мэтэ тиимэ алдаршаһан түмэршэ дархашуул үсөөн бэшэ миин байдаг, нормоо дүүргэдэггүй. Нэгэ хэды үдэрэй саада тээ Сталинска шагналда хүртэһэн Елизар Куратов болбол һаяхан халаанайгаа нормые ойройдоол 60 процент дүүргэбэ. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, тэрэнэй машина хахад үдэр заһабарилгада байба. Энэ цехын түмэршэ дархан Борисов һаяхан материал асархые хүлеэжэ гурбан час миин байба. Түмэршэ дархашуудай ажалай бүтээсын бага байһаниие элирүүлхын тула элдэб үнгын зүблөөнүүдые үнгэргэхэ хэрэгтэ кузнечнэ корпуста саг гээшые гамнадаггүй. Зүблөөнүүд хадаа корпусай начальник нүхэр Кирсановайда, партийна бюродо, цехын комитедтэ үнгэргэгдэдэг байха юм. Зүбшэжэ хөөрэлдэжэ, протоколнуудые бэшээд, тогтоомжонуудые гаргадаг. Зүгөөр миин байха ябадал бага болоногүй. Тиихын орондо хүдэлмэриин газарнуудые эмхидхэхэ хэрэгтэ, түмэршэ дархашуулые материалаар саг болзортонь хангаха хэрэгтэ оролдолго хүсэлэлнүүдые ехээр гаргахань дээрэ ба ашаг туһатай байгаа.

Үйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэд, инженернүүд, технигүүд, мастернууд хадаа жэгдэ һайнаар хүдэлмэрилхын түлөө, түсэбые үлүүлэн дүүргэхын түлөө зохид һайн эрхэ байдалнуудые стахановецуудта байгуулха ёһотой. Тиихэтэй хамта эдэнэр хадаа эгээл гайхамшагта стахановецуудай дүй дүршэлые үргэнөөр тарааха, тэрэниие олон үргэн хүдэлмэришэдэй шадабари болгохо уялгатай. Манай ажаүйлэдбэриин командна ба инженерно-техническэ кадрнууд хадаа эгээл түрүү ажалай методуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгые, эгээл мүнөө үеын түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэлгые түйлаха.

Бидэнэр хадаа социалистическэ мүрысөөнэй шэнэ ба хүсэтэ ургалтын шата дээрэ байнабди. Шэнэ табанжэлэй түсэбүүдые эгээл амжалтатайгаар бэелүүлхын тула үргэн олон ажалшадай хүсэтэ хүдэлөөн хадаа зарим нэгэн үйлэдбэриин эмхидхэгшэд ба командирнуудай хүжүүн нобшо ябадалтай, мүн, магадгүй, тэдэнэй хойрог хуушанай ябадалтай ушархагүй гэжэ хэлэжэ болохогүй.

Эгээл үрэжэлтэ мүрысөөе дэлгэрүүлхын тула хэрэгтэй эрхэ байдалнуудые байгуулхада үйлэдбэриин командирнууд хадаа онсо үүргэ дүүргэхэ ёһотой. Мүрысөөнэй мүнөө үеын шата хадаа манай командна ба инженерно-техническэ кадрнуудай шанар ба шадабариин шалгалтань болохо ёһотой. Энэ экзамениие тэдэнэй дииилэнхи олонхинь барижа гараха байһандань ажаг һэжэг түрэнэгүй. Шэнэ эрилтэнүүдые ойлгохые хүсэдэггүй хүнүүдые, үйлэдбэридэ шэнэ юумэнүүдые үүсхэгшэдтэ хуушанай хойрог янзаар хандаха гэһэн хүнүүдтэ, хуушанай хосорһон ажалай методуудые баримталха гэһэн хүнүүдые, техническэ хүгжэлтэдэ али болохоор туһалдаггүй хүнүүдые ажабайдал хадаа зайлашагүй хажуу тээшэнь хаман хаяха байна

Социалистическэ мүрысөөнэй амжалтанууд болбол манай партийна, профсоюзна ба комсомольско организацинууд мүрысөөндэ ямараар хабаадахаб, мүрысөөндэ хабаадагшадта тэдэ организацинууд ямараар туһалхаб, тэрээн дээрэһээ ехэнхидээ дулдыдаха юм. Ажалшадые политическээр хүмүүжүүлхэ, шэнэ табанжэлэй түсэбые үргэнөөр ойлгуулха, абаһан уялгануудай дүүргэлтые олониитээр шалгаха, мүрысэгшэдэй дүй дүршэлые олониитэдэ харуулха, дутуу дутуунуудтай тэмсэхын тула эрхэ бэшэ хэрэгтэй шүүмжэлэл ба өөрынгөө шүүмжэлэлгые дэлгэрүүлхэ, бүхы ажалшадые мүрысөөндэ хабаадуулха ябадал хадаа манай олониитын ба партийна эмхизургаануудай урда мүнөөдэр табигдаад байһан иимэ шухала зорилгонууд болоно. Манай хэблэл хадаа илангаяа ехээр хүдэлмэрилхэ ёһотой. Имагтал газетэнүүд—центральна газетэнүүдһээ эхилээд ханын ба фабрично-заводской олон тиражта газетэнүүд хүртэрөө мүрысэжэ байгшадта өөһэдынгөө уялгануудые дүүргэхэдэнь туһалхын зорилгоор ехэхэн юумэ хэжэ шадаха ба хэхэ ёһотойшье байна. Ажабайдалтай нягта холбоотой байха, хүдэлмэришэд ба хүдөөгэй корреспондентнүүдэй активые хабаадуулха ябадал хадаа урдаа байһан зорилгоо нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэдэнь манай хэблэлдэ туһалха байна.

Мүрысөөн болбол ургажа ба ургэдэжэ байна. Энэ мүрысөөнэй ашаүрэ болбосон ба баян ехэ байхын тула бүхы шухала юумэнүүдые хэебди.

(Июлиин 1-эй „Правдын" түрүү бэшэгһээ).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Энэ оной июниин 26-да Кремльдэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. М. Шверник түрүүлэгшэтэйгээр, СССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор болохо союзна республикануудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүдэй Түрүүлэгшэнэрэй ба СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй членүүдэй составтайгаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ээлжээтэ заседани болобо.

Президиум иимэ асуудалнуудые хаража үзэбэ: СССР-эй Верховно Соведые зарлаха тухай; „гитлеровскэ Германиие илаһантай дашарамдуулан амнисти гаргаха тухай" гэһэн Указые түмэр замай ба уһан замай транспортын хүдэлмэрилэгшэдтэ тарааха тухай; Союзна республикануудай олон болоһонтой хамта СССР-эй Гүрэнэй гербын дүрсэдэ хубилалта оруулха тухай; түрэхэ эхэнэрнүүд, олон үхибүүдтэй ба эрэгүй эхэнүүдтэ үгтэдэг гүрэнэй туһаламжые дээшэлүүлхэ тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной июлиин 8-ай Указые гүйсэдхэлгэ тухай; СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта хэхэ участково ба кружоной һунгуулиин округуудай документнүүд ба материалнуудые хадагалха гуримтухай.

Зүбшэхэ зүйлнүүдэй нэгэдэхи асуудалаар Президиум болбол СССР-эй Верховно Соведэй ээлжээтэ сессиие 1946 оной сентябриин 20-до Москва городто зарлаха гэһэн шиидхэбэри абаба.

Зүбшэхэ зүйлнүүдэй хоёрдохи асуудалаар Президиум болбол СССР-эй Верховно Сүүдэй түрүүлэгшэ нүхэр И.Т. Голиковой табиһан мэдүүлгэ хаража үзөөд, дайнай үедэ сүүдлүүлэгдэһэн аад, приговорэйнь дүүргэлтые хойшолуулжа, транспорт дээрэ хүдэлмэрилхөөр эльгээгдэһэн түмэр-замай ба уһан-замай транспортын хүдэлмэрилэгшэдтэ „гитлеровскэ Германиие илаһантай дашарамдуулан амнисти гаргаха тухай" СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1945 оной июлиин 7-ной Указые хабаадуулха гэһэн шиидхэбэри абаба. Энэ шиидхэбэриин ёһоор, эдэ нюурнууд хадаа саашанхи хэһээлтэһээ сүлөөлэгдэжэ, сүүдлүүлэгдээгүй дээрэ тоологдохо байна.

Зүбшэхэ зүйлнүүдэй гурбадахи асуудалаар Президиум болбол СССР-эй Конституциин 13 ба 143 дахи статьянуудай ёһоор Гүрэнэй гербын бэшэгые Литовско, Латвийска, Эстонско, Молдавска ба Карело-Финскэ союзна республикануудай хэлэнүүд дээрэ мүн лэ бэшэхэ гэжэ тогтообо.

„Түрэхэ эхэнэрнүүд, олон үхибүүдтэй ба эрэгүй эхэнүүдтэ үгтэхэ гүрэнэй туһаламжа дээшэлүүлхэ, эхэ ба үхибүүдые хамгаалха тухай „Эхэ-герой" гэжэ хүндэтэ нэрэ зэргэ ба „Эхын алдар" гэжэ орден ба „Эхын медаль" гэжэ медалиие байгуулха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной июлиин 8-ай Указай гүйсэдхэлгэ тухай асуудалаар Президиум болбол СССР-эй финанснуудай Министр нүхэр А. Г. Зверев, СССР-эй элүүрые хамгаалгын Министр нүхэр Г.А. Митерев, СССР-эй худалдаа-наймаанай Министр нүхэр А.В. Любимов ба СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь нүхэр А.Ф Горкиной элидхэлнүүдые шагнажа зүбшэн хэлсэбэ.

Олон үхибүүдтэй ба эрэгүй эхэнүүдтэ гүрэнэй тэдхэмжэ үгэлгын шэнэ гуримые Указай тогтооһоной ашаар гүрэнэй тэдхэмжэ абадаг олон үхибүүдтэй ба эрэгүй эхэнүүдэй тоо нилээд олон боложо, үгтэдэг туһаламжын хэмжээ нилээд ехэ болоо. 1944 оной июлиин 8-һаа 1946 оной апрелиин 1 болтор 1.863 мянган олон үхибүүдтэй ба эрэгүй эхэнүүдтэ гүрэнэй тэдхэмжэ болгон 3,2 миллиард түхэригһөө үлүү мүнгэн үгтэһэн байха юм. 1945 ондо эхэнүүдтэ 2.089 миллион түхэриг тэдхэмжэ түлэгдөө, тиихэдэ 1940 ондо 1.228 миллион түлэгдэһэн байгаа. 1946 ондо гүрэнэй тэдхэмжэ абаха эхэнүүдэй тоо 3.400 мянган хүн хүртэр ургаха ба бүхы тэдхэмжын дүн тоо 4 миллиард түхэригһөө үлүү болохо байна. 1944 оной июлиин 8-һаа 1946 оной январиин 1 болтор хоёр мянгаһаа үлүү үхибүүдэйконсультаци шэнээр нээгдээ, түрэхэ гэрнүүдтэхи оронуудай тоо 25 мянгаар, үхибүүдэй яслинуудай һууриин 60 мянга үхибүүдэй гэртэхи оронуудай тоо 16 мянгаар ехэ болоо. Указ гараһанһаа хойшо „Эхэ-герой" гэжэ нэрэзэргэ 11.138 эхэнүүдтэ олгогдоо, „Эхын алдар" гэжэ орденууд ба „Эхын медаль" гэжэ медальнуудаар 1 141.584 эхэнүүд шагнагдаа.

Тиихэтэй хамта Президиум болбол 1944 оной июлиин 8-ай Указаар хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууды бодото бэелүүлгэдэ дутуу дунданудай байһаниие тэмдэглэбэ. Эхэнүүдтэ гүрэнэй тэдхэмжэ гаргаха болон тэдхэмжэ түлэхэ хэрэгые хаража үзэхэдэ, тэдэниие хойшолуулжа баридаг ушарнууд үшөө бии байна. Түрэхэ газарнууд ба үхибүүдэй газарнуудые олоор дэлгэрүүлхэ талаар түсэб олон газарнуудта дүүргэгдэнэгүй. Илангаяа химическэ, ой модоной ба текстильнэ ажаүйлэдбэриин Министерствонүүдэй, хэлхээ-холбооной ба гол мүрэнэй флодой мэдэлэй үхибүүдэй яслинуудые барилга хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Мүнөө болтор үхибүүдэй учреждениинүүдэй ба түрэхэ газарнуудай байха байра сүлөөлэгдөөгүй, харин мүнөө байһан байрануудыень заһабарилха, түхеэрэлгэнүүдээр хангаха хэрэгтэй. Үхибүүдэй учрждениинүүдбаэхэнүүдтэ үгтэдэг продуктнууд ба эд товарай нормо болон ассортимент зарим газарнуудта сахигдадаггүй.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол эдэ тэмдэглэгдэһэн дутуу дунданудаа усадхахые, 1944 оной июлиин 8-ай Указаар хараалагдаһан хэмжээ-ябуулганудые гүйсэдөөр бэелүүлхые финанснуудай Министерстводэ, элүүрые хамгаалгын Министерстводэ ба худалдаа-наймаанай Министерстводэ болон мүн нютагай Соведүүдтэ эрилтэ табиба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол олон үхибүүдтэй ба эрэгүй эхэнүүдтэ гүрэнэй тэдхэмжэ үзүүлхэ талаар ба эхэнүүдые ба үхибүүдые хамгаалалгые һайжаруулха талаар хэмжээ-ябуулганудые гүйсэдхэлгэ тухай өөһэдынгөө Министрнүүдэй Соведэй элидхэлнүүдые шагнахые союзна республикануудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүдтэ даалгаба.

Президиум болбол СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта хэхэ участково ба окружной һунгуулиин комиссинуудай материалнуудые хадагалха тухай шиидхэбэри абаһан ба ниитэ союзна хуулитай тааралдуулан, өөһэдынгөө территори дээрэ мүнөө хүсэндөө байһан гэрлэлгэ, бүлэ ба тэдхэн үргэхэ тухай хуулинуудай кодекснуудта хубилалта ба нэмэлтэ оруулха тухай Белорусска, Литовско ба Казахска ССР-нүүдэй Верховно Соведүүдэй Президиумүүдэй мэдүүлгые хаража үзэбэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай

Нүхэр Н. М. Швернигые РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын уялгаһаа сүлөөлхэ тухай

Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Верховно Соведэй тогтоохонь хадаа:

Нүхэр Шверник Николай Михайловичые, Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшээр һунгаһантай дашарамдуулан, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын уялгаһаа сүлөөлхэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ И. ВЛАСОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь П. БАХМУРОВ.

Москва, Кремль.
1946 оной июниин 25

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшые һунгаха тухай

Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Верховно Соведэй тогтоохонь хадаа:

Нүхэр ВЛАСОВ Иван Алексеевичые Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшээр һунгаха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Г. ДИНМУХАМЕТОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь П. БАХМУРОВ.

Москва, Кремль.
1946 оной июниин 25.

Нүхэр А. Н. Косыгиниие РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын уялгаһаа сүлөөлхэ тухай

Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Верховно Соведэй тогтоохонь хадаа:

Нүхэр Косыгин Алексей Николаевичые ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшын тушаалда байһан дээрэһээнь РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын уялгаһаа сүлөөлхэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ И. ВЛАСОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь П. БАХМУРОВ.

Москва, Кремль
1946 оной июниин 25.

Нүхэр М. И. Родионовые РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшээр баталха тухай

Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Верховно Соведэй тогтоохонь хадаа:

Нүхэр Родионов Михаил Ивановичые Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшээр баталха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ И. ВЛАСОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь П. БАХМУРОВ.

Москва, Кремль.
1946 оной июниин 25

РСФСР-эй гражданска кодексые хубилгаха тухай

Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Верховно Соведэй тогтоохонь хадаа:

„РСФСР-эй гражданска кодексые хубилгаха тухай" РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1945 оной июниин 12-ой Указые баталха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ И. ВЛАСОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь П. БАХМУРОВ.

Москва, Кремль.
1946 оной июниин 25.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

„Гитлеровскэ Германиие илаһантай дашарамдуулан амнисти хэхэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1945 оной июлиин 7-ой Указай 1-дэхи статьягай „В" пункт ба 3-дахи статьягай „В" пунктые түмэр ба уһан замуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ тарааха тухай

„Германиие илаһантай дашарамдуулан амнисти хэхэ тухай" СССР-эй Верховно Соведэй 1945 оной июлиин 7-ой Указай 1-дэхи статьягай „В" пункт ба 3-дахи статьягай „В" пунктые дайнай үедэ сүүдлүүлэгдэһэн аад, приговорэйнь дүүргэлтые хойшолуулжа, транспорт дээрэ хүдэлмэрилхын тула эльгээгдэһэн түмэр ба уһан транспортын замай хүдэлмэрилэгшэдтэ тараажа, саашанхи хэһээлтэһээ сүлөөлэн, тэдэниие сүүдлүүлэгдээгүй дээрэ тоолохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ШВЕРНИК.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль,
1946 оной июниин 26.

Зүүн зүгэй нефтянигууд нефть гаргалгын хахад жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэбэ

СССР-эй зүүн районуудай нефтиин ажаүйлэдбэриин Министерствын предприятинууд июниин 27-до нефть гаргалгын хахад жэлэй түсэбые 100, 7 процент дүүргэбэ. „Башнефть", „Куйбышевнефть" ба „Дальнефть" гэжэ нэгэдэлнүүд, мүн тэрэшэлэн „Туркменнефть", „Калининнефть" ба „Ворошиловнефть" трестнүүд илангаяа амжалтатайгаар хүдэлмэрилөө.

—О—О—

Агитбригада

Бичурын аймагай гэгээрэлэй таһаг хабарай тарилгын үедэ агитбригада эмхидхэһэн байгаа. Энэ бригада болбол колхозуудаар ба полевой стануудаар ябажа, хамта дээрээ 24 наада харуулаа. Агитбригадын 13 хүнһөө бүридэһэн байха юм.

Республикын колхозуудаар пар хахалалгын ябаса тухай БМАССР-эй газартаряалангай

Министерствын мэдээн

1946 оной июлиин 1.

Ээлжэн һууринь	аймагууд	Дүүргэлтэнь (процентээр)
1.	Сэлэнгын	84,7
2.	Иволгын	82,2
3.	Яруунын	74,8
4.	Закаменай	72,6
5.	Хоринн	72,6
6.	Кабанскын	67,4
7.	Курумканай	66,6
8.	Хэжэнгын	64,2
9.	Түнхэнэй	64,1
10.	Зэдын	58,9
11.	Байкало-Кударын	58,7
12.	Заиграйн	56,1
13.	Тарбагатайн	53,8
14.	Бичурын	45,5
15.	Кяхтын	44,5
16.	Баргажанай	39,7
17.	Прибайкальска	37,3
18.	Мухаршэбэрэй	36,5
19.	Торинн	33,9
20.	Кударын	24,7
	Хамта:	53,9

1946—1950 онуудта РСФСР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай

ХУУЛИ

I. РСФСР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбэй гол зорилгонууд

Советскэ Союзай арадууд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайние илалтэ түгэлдэрөөр дүүргэжэ, Эхэ оронойнгоо нэрэ түрэ, эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдалые аршалан абаба.

Советскэ Союз ба тэрээнэй шэн габьяата Улаан Арми оюун ухаата полководец манай агууехэ вождь нүхэр Сталинай хүтэлбэри доро гитлеровскэ Германие бута сохиһон ба японско империализмые нисуулан һалгааһан байха юм.

Амгалан байгуулалтын үедэшье, мүн тэрэшэлэн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай он жэлнүүдтэшье Советскэ Союзай хүтэлбэрилхы ба шаглүүлэхы хүсэн хадаа манай Бүхэсоюзна Коммунистическэ (большевигүүдэй) парти мүн байгаа.

Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро гурбан сталинска табанжэлнүүдые амжалтатайгаар гүйсэдхэһэнэй аша үрөөр манай орон дотор социалистическэ общество байгуулагдажа, СССР болбол социализмһаа коммунизмда шата дамжан орохо зам дээрэ гараба.

Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республика болбол Советскэ Союзай экономическа ба сэрэгэй хүсэн шадалые бүхэжүүлхэ хэрэгтэ ехэ юумэ бүтээһэн байна.

Дайнай урда тээхи үедэ Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын арадай ажахы түргэнөөр хүгжэжэ ба бүхэжэжэ байгаа һэн.

1940 ондо РСФСР-эй томо ажаүйлэдбэриин валова продукци 1913 оной хэмжээе 12 дахин үлүүлэһэн юм. 1940 ондо РСФСР дотор: 5.700 мянган тонно шэрэм гэхэ гү, 1913 онойхиһоо 4.3 дахин ехэ, 9.600 мянган тонно булад гэхэ гү, 1913 онойхиһоо 5,3 дахин ехэ, 72.500 мянган тонно шулуун нүүрһэн гэхэ гү, 1913 онойхиһоо 13 дахин шахуу ехэ гаргагдаһан байгаа.

Коллективизациин үндэһэ һуури дээрэ хүдөө ажахын дэбжэлтэ туйлагдажа, ургамал тарималай ба малажалай продукци нилээдгүй ехэ болоһон байна. 1940 ондо РСФСР-тэ 74 миллион тонно таряан гэхэ гү, 1913 онойхиһоо 22 миллион тоннооо ехэ; 4300 мянган тонно сахарна свекло гэхэ гү, 1913 онойхиһоо 2,5 дахин шахуу ехэ үйлэдбэрилэгдэһэн байгаа.

Сталинска табанжэлнүүдэй он жэлнүүдтэ РСФСР-тэ: Магнитогорск, Комсомольск, Дзержинск, Сталиногорск, Хибиногорск, Воркута ба бусад олон ажаүйлэдбэриин шэнэ городууд байгуулагдаа. Мүн энэ үе соо урдань багаханууд байһан хэдэн арбаад городууд зуугаад мянган зонтой хүсэ ехэтэ индустриальна центрнүүд болон ургажа гараа: Сталинск, Нижний Тагил, Березники, Орск, мэтэ. Мүн баһа республикын томо томо городуудые шэнэдхэн заһаха ба түбхинэһэн байдалтай болгохо талаар ехэхэн хүдэлмэри хэгдээ. РСФСР-эй городууд болон тосхонуудаар хэдэн мянгаад шэнэ байрын гэрнүүд, һургуулинууд, больницанууд; һуралсалай газарнууд ба коммунальна ажахын предприятинууд баригдаа. Хүүгэдэй садууд, хүүгэдэй гэрнүүд ба яслинууд үргэн олон болоо. 1940 ондо РСФСР-тэ 113.400 һургуули, 400 мянган оротой больницанууд; 468 дээдэ һуралсалай газарнууд ба 2200 тусхай дунда һургуулиин газарнууд байгаа юм; 303 городууд водопроводтой ба 47 городууд трамвайтай байгаа. Культурно-гэгээрэлэй албан газарнууд, элүүрые хамгаалха органууд ба коммунальна предприятинууд 1940 ондо 1913 оной хэмжээе олон дахин үлүүлһэн байна.

РСФСР-эй составта ороһон автономно республиканuудай, автономно областьнуудай ба национальна округуудай ажахы ба соёл культура илангаяа түргэн хурданаар хүгжэһэн байха юм.

Манай Эхэ орондо гитлеровскэ Германиин мэхэтэ муухайгаар доболһон ябадал амгалан ажалыемнай эбдэжэ, РСФСР-эй арадай ажахыда ехэхэн хохидол ушаруулһан байна. Манай социалистическэ гүрэн болбол сэрэгэй үеын бэрхэшэлнүүдые дабажа гараа. Богонихон болзор соо РСФСР-эй арадай ажахы сэрэгэй гуримда оруулагдаһан байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай он жэлнүүдтэ РСФСР-эй ажаүйлэдбэри хадаа Улаан Армие һомо хэрэгсэлээр, буу зэбсэгээр, танкнууд ба самолёдуудаар хангаха ябадалда шиидхэхы үүргэ дүүргэээ юм. РСФСР-эй колхозууд ба совхозууд гүрэндөө гол ехэнхи таряа ба хүдөө ажахын бусад продуктнуудые тушаажа, Улаан Арми ба улад зоноо эдеэ хоолоор таһалгаряагүй хангажа байгаа.

Ород арад болбол манай ороной бүхы арадуудай дунда Советскэ Союзай хүтэлбэрилхы хүсэн боложо энэ дайн соо бүгэдын һайшаалые хуулита еһоор хүлеэн абаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай илалта түгэс дүүрхэлээр Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын арадууд Советскэ Союзай бүхы арадуудтай хамта амгалан тайбан социалистическэ байгуулалтынгаа үедэ дахин оробо.

Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай Верховно Соведээр абтаһан 1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай хуули болбол СССР-эй дайнай һүүлдэхи социалистическэ байгуулалтын дэлгэрэнгы программа мүн болоно.

Табанжэлэй түсэб тухай ССР Союзай Хуулитай таараалдуулан, Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Верховно Соведэй тодорхойлхонь хадаа, **1946—1950 онуудта РСФСР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбэй гол зорилгонууд, РСФСР-эй хохидоһон районуудые һэргээн бодхоохо, ажаүйлэдбэриин ба хүдөө ажахын сэрэгэй урдахи хэмжээе хүсэн гараха ба удаань энэ хэмжээе нилээдгүй ехээр үлүүлэн гараха гэһэн ябадалнуудта байна.**

РСФСР-эй Верховно Совет болбол табанжэлэй түсэб тухай ССР Союзай Хууляар тодорхойлогдоһон зорилгонуудһаа үндэһэлэн, иимэ юумэнүүдые хэхэ шухала гэжэ тоолоно:

1. Хүндэ ажаүйлэдбэри ба түмэр замай транспортые түрүүшын зэлжээндэ һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ ябадалые хангаха.

2. Советскэ арадай материальна тэнюун байдалые хангаха ба орон дотороо гол хэрэглэлэй зүйлнүүдые элбэг дэлбэгээр бии болгохын тулада эдлэл хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилдэг ажаүйлэдбэри ба хүдөө ажахые дэбжүүлхэ ябадалые туйлаха.

3. РСФСР-эй арадай ажахын бүхы һалбаринуудта үйлэдбэриин хүсэтэ дэбжэлтын ба ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ ябадалай услови болохо техническэ прогрессые саашадань дэлгэрүүлэн хангаха, тиихын тулада СССР-эй гадаа тээхи эрдэм наукын туйлалтануудые ойрын үедэ гансахан лэ хүсэхэ тэды бэшэ, мүн үлүүлэн гараха зайлашагүй.

4. Арадай ажахын дайнай һүүлдэхи шэнэдхэн байгуулалгые 1946 ондо дүүргэхэ. Советскэ Союзай экономическа хүсые саашадань ехэ болгохын тулада сэрэгэй ажаүйлэдбэриин бүтээхэ хүсыень хэрэглэхэ.

5. Манай ороной бэеэ хамгаалха хүсэн шадалые саашадань дээшэлүүлхэ ба Советскэ Союзай зэбсэгтэ хүсэнүүдые сэрэгэй эгээл шэнэ техникээр зэбсэгжүүлхэ ябадалые хангаха.

6. Хурдан түргэнөөр мүнгэн олзо оруулха ябадалые хангажа, табан жэл соо РСФСР-эй республиканска ба нютагай ажахые һэргээн бодхоохо болон хүгжөөхэ хэрэгтэ дээрэһээ орохо капитальна мүнгэн һомололгонуудые 14.105 миллион түхэриг хэмжээтэйгээр хараалха, тэрэ тоодо эзэмдэлгэдэ ороһон районуудта 5.760 миллион түхэриг хараалха.

Барилга байгуулгын индустрие бүхы хэмжээгээр хүгжүүлхэ, барилгын түрүү техникые ба барилгын хүдэлмэринүүдые оньһожоруулха болон мүн тэрэшэлэн барилгын механизмуудые гаргадаг үйлэдбэриин база байгуулха ябадалнуудта тусхай анхаралаа хандуулха.

Республиканска ба нютагуудай барилгын организацинуудые саг үргэлжэ бүхэжүүлжэ байха, тэдэнэрые барилгын механизмуудаар ба ашаа тээбэриин хэрэгсэлнүүдээр хангаха, барилгын хүдэлмэришэдэй саг үргэлжын кадрнуудые бии болгохо.

7. Городууд болон тосхонуудые һэргээн бодхоохо ба саашадаа шэнээр байгуулха, РСФСР-эй байра байдалай фондые ехэ болгохо хэрэгые али бүхы хэмжээгээр хүгжүүлхэ; байрын гэрнүүдые фабрика заводуудта үргэн олоор бүтээхэ ябадалые бии болгохо; тус тустаа гэр байра барихадань хүдэлмэришэд, колхознигууд ба интеллигенцидэ гүрэнэй туһаламжа үзүүлхэ.

Городуудай коммунальна ажахые һэргээн бодхоохо болон саашадань хүгжөөхэ ябадалые хангаха; электростанци, водопровод, бани, трамвайна ба автобусна лининүүдые үргэн олон болгохо.

8. Арадай олзо доходой сэрэгэй урда тээхи хэмжээ ба арадай хэрэглэмжын хэмжээе үлүүлхэ, колхозно олзые арбижуулха, эд товарай эрьесые ехэдхэхэ; ойрын саг соо карточна системые болюулжа, үргэнөөр дэлгээгдэһэн культурна советскэ худалдаа наймаагаар һолихо.

9. Ажаүйлэдбэри ба транспорт дээрэ ажалай эмхидхэлые һайжаруулха ба предприятинуудта эрхим һайн гэр байрын ба материальна условинуудые хангаха гуримаар хүдэлмэришэдэй саг үргэлжын кадрнуудые бүхэжүүлжэ абаха; үндэр дээдэ мэргэжэлтэй техническэ кадрнуудай ургаха ябадалые хангаха.

10. Найман часай хүдэлмэриин үдэрые хүсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ, ажаүйлэдбэриин хүдэлмэри ехэтэй һалбаринуудые али бүхы талаарынь оньһожоруулха, арадай ажахые саашадань электрификацилха ба үйлэдбэриин процессүүдые нарижуулха ябадалнуудай үндэһэн дээрэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ.

11. Эхин ба дунда һургуулинуудай болон дээдэ һуралсалай газарнуудай тооё хүсэлдүүлхэ ба үргэдхэхэ. Хүүгэдэй садууд болон хүүгэдэй гэрнүүдые саашадань үргэдхэхэ ябадалые хангаха.

Һургуулинуудта үхибүүдые һургаха ябадалай шанарыень дээшэлүүлхэ ба һургуулинуудта мэргэжэлтэй багшанарые бэлэдхэхэ хэрэгые үргэнөөр хүгжүүлхэ; шэнэ хүдэлмэришэдые бэлэдхэхэ ба ажал үйлэдбэридэ һургаха ябадалые һайжаруулха.

12. Арадай элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрие һайжаруулха, больница, поликлиникэ, амбулатори, эхэнэрэй ба үхибүүдэй эмшэлэлгын газарнуудай тооё үргэдхэхэ, тэдэниие эм ба хэрэгсэлнүүдээр таһалгаряагүй хангаха ябадалые эмхидхэхэ; хүүгэдэй яслинуудые саашадань үргэдхэхэ хэрэгые хангаха.

13. Советскэ культура ба искусствын саашанхи бадаралтые хангаха. Городууд ба хүдөө нютагуудта театр, кино, библиотекэ, культурын гэрнүүд болон клубуудые һэргээн бодхоохо ба олошоруулха.

14. Үйлэдбэрилгын сезонно уналтые усадхахын ба ябажа байгаа үеын ажахын бэрхэшээлнүүдһээ зайлахын зорилгоор арадай ажахыда гүрэнэй материальна резервнүүд ба запасуудые ехэ болгохо.

15. Арадай ажахыда мүнгэнэй эрьесые ба кредитнэ харилсаае бэхижүүлхэ, үйлэдбэрилгые ургуулхын тула нэмэлтэ арга нүхэсэл болохо арадай ажахын олзо нэмэри ба ажахын тоосоогой удхашанарые дээшэлүүлхэ; продукциин өөрын үнэ сэнгые доошолуулһанай ашаар үйлэдбэрилэлгын бүхэ һалбаринуудай олзо нэмэрие дээшэлүүлхэ; рассурснуудые гульдхаха, арбилха, гамнаха, үйлэдбэридэ эзэн бусаар хандаһанһаа боложо гээгдэлнүүдые ушаруулха ба бүтээсэгүй хүдэлмэриһөө боложо гарзануудые хэхэ ябадалые эрид шууд усадхаха гуримда ажахын эмхизургаануудай анхаралые дээшэлүүлхэ; хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай хүлһэ түлөөһэдэ үйлэдбэриин даалгабаринуудые дүүргэһэнэй ба үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө үгтэхэ шангуудай хубиие ехэ болгохо.

16. Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ, областьнууд, хизаарнууд ба автономно республиканuудай ажахын үүсхэлые али болохоор хүгжөөхэ. Республиканска ба нютагай ажахын, нютагай ажаүйлэдбэриин, барилгын материалнуудай ажаүйлэдбэриин, түлишэнүүдэй, ой модоной, текстильнэ, хүнгэн, эдеэ хоолой ажаүйлэдбэриин ба олзоборилгын кооперацинуудай, илангаяа, эдеэ хоолой болон үргэн хэрэглэлэй элдэб зүйлнүүдэй үйлэдбэрилгые ехэ болгохо, түлишэ малтажа абалга, прокат үйлэдбэрилгэ ба нютагай хэрэгсэлнүүдтэ элдэб шудхалаануудые, барилгын ба модоной материалнуудые, металлаар хэгдэһэн зүйлнүүдые ба республиканска болон нютагай ажахыда хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэрилгые али болохоор хүгжөөхыень хангаха.

Табанжэлэй түсэбые гүрэнэй болон кооперативна бүхы эмхизургаануудай ямараар дүүргэжэ байһанайнь хойноһоо ажалшадай депутадуудай нютагай соведүүдэй зүгһөө саг үргэлжын хиналта эмхидхэжэ, тэдэндэ хэрэгтэй туһаламжа үзүүлхэ.

17. Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын составта ородог автономно республиканuуд, автономно областьнууд болон национальна округуудай арадай ажахые ба культурые али болохоор хүгжөөхэ.

18. РСФСР-эй составта ороһон шэнэ областьнууд ба территоринуудта—Кенигсбергскэ область, Печенгын (Петсамо) район ба урда Сахалинай областьдо советскэ ба ажахын органуудай зүгһөө еһото анхарал хандуулха.

СССР-эй Верховно Соведээр баталагдаһан 1946—1950 онуудта ажахын ба культурна байгуулалтын гайхамшаг ехэ программа хадаа РСФСР-эй арадай ажахые түргэнөөр һэргээн бодхоохые ба саашадаа хүгжөөхые хангана гэжэ Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Верховно Совет хангалтатайгаар тэмдэглэнэ.

СССР-эй Верховно Совет хадаа 1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай хуули соо иимэнүүд даалгабаринуудые тогтообо:

РСФСР-тэ 1950 ондо ажаүйлэдбэриин продукциин гол зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ түсэб.

Шэрэм	9,5 миллион тонно
Булад	16,0 миллион тонно
Нүүрһэн	141,9 миллион тонно
Нефть	14,5 миллион тонно
Торф	34,2 миллион тонно
Электроэнерги	57,2 миллиард квт. ч.
Түмэр-отолдог станогууд	28.5 мянган хэһэг
Металлургическа түхеэрэлгэ	66,7 мянган тонно
Ууралай турбинанууд	2 миллион 201 мянган квт.
Ууралай котёлнууд	399 мянган кв. м.
Тракторнууд	82 мянган хэһэг
Автомобильнууд	457 мянган хэһэг
Модо шэрэжэ асаралга	230 миллион куб м.
Саарһан	996 мянган тонно
Цемент	6 миллион 343 мянган тонно
Сонхын шэл	48,2 миллион кв. метр
Хлопчато-бумажна бүд	4185,5 миллион м.
Ноohото бүд	129 миллион м.
Булгайр гуталнууд	156,3 миллион паар
Мяхан	731 мянган тонно
Малай тоһон	158 мянган тонно
Ургамалай тоһон	324,4 мянган тонно
Загаһа барилга	1884,5 мянган тонно
Сахар	463 мянган тонно
Спирт	60,3 млн. дкл.
Дабһа	2200 мянган тонно.

РСФСР-тэ 1946—1950 онуудта хэгдэхэ капитальна хүдэлмэринүүдэй хэмжээ 145000 миллион түхэригэй хэмжээнэй болоно, тэрэ тоодо эзэмдэлгэдэ ороһон РСФСР-эй районуудта —34600 миллион түхэригэй хэмжээнэй хүдэлмэринүүд хэгдэхэ.

1946—1950 онуудта 3,3 миллион тонно шэрэм үйлэдбэрилхэ хүсэтэй 13 доменно печьнүүдые, 6,8 миллион тонно булад үйлэдбэрилхэ хүсэтэй булад хайлуулгын агрегадууд, жэлдээ 4,6 миллион тонно бэлэн прокат үйлэдбэрилхэ хүсэтэй 35 прокатна стануудые 79,8 миллион тонно нүүрһэ малтан гаргаха ниитэ хүсэтэй нүүрһэнэй шахтнуудые барижа ашаглалгада оруулха. Эзэмдэлгэдэ ороһон районуудта 1.0 миллион тонно шэрэм үйлэдбэрилхэ хүсэтэй 6 доменно печьнүүдые, 1,4 миллион тонно булад үйлэдбэрилхэ хүсэтэй булад хайлуулгын агрегадуудые, 0,5 миллион тонно прокат үйлэдбэрилхэ хүсэтэй 9 прокатна стануудые, 26 миллион тонно нүүрһэ малтан гаргаха хүсэтэй нүүрһэнэй шахтнуудые барижа ашаглалгада оруулха.

Эзэмдэлгэдэ ороһон районуудай хара ба үнгэтэ металлургиин, машино-бүтээлгын, химическэ ажаүйлэдбэриин заводуудые һэргээн бодхоохо, металлургиин ба машино-бүтээлгын шэнэ базануудые байгуулха. Ленинградай оршондо металлургическа заводой барилгада эхилжэ орохо. Алас Дурна зүгэй металлургическа заводто коксохимическэ цех ба доменно печь барижа ашаглалгада оруулха, мүн тэрэшэлэн мартеновскэ ба прокатна цехүүдые үргэдхэхэ. Баруун Сибириин хара металлургие өөрын рудагай базаар хангахын ба Сталинай нэрэмжэтэ Кузнецкэ заводто хэрэгтэй магнетогорско рудае шэрэжэ асаралгые багадхахын зорилгоор 1946—1950 онуудта жэлдээ 2.010 мянган тонно түмэрэй руда үйлэдбэрилхэ хүсэтэй руднигуудые барижа ашаглалгада үгэхэ, тульска ба липецкэ руднигуудай үйлэдбэрилгын хүсые үргэдхэхэ болон Курска магнитна аномалиин руднигуудые ашаглалгада оруулха.

Уралда энергетическэ түлишые шэрэжэ асаралгые багадхахын зорилгоор нүүрһэ малтан абалгые табанжэлэй эсэстэ 1945 ондо орходоо 5,5 миллион тонноор ехэ болгохо, нүүрһые нээмэл аргаар—хажуу тээшэнь малтан гаргаха ябадалые үргэнөөр хүгжөөхые хангаха, тусхайлхада, Свердловско областиин Веселовско нүүрһэтэ газарһаа ба Башкирска АССР-эй Куюргазинска нүүрһэтэ газарһаа нүүрһэ малтан абаха ябадалда эхилжэ орохо. Алас Дурна зүгтэ коксологдодог нүүрһэ бэдэрэлгые ба малтан абалгые эмхидхэхэ.

Уралда хоёрдохи калийна комбинат бариха; Башкирска АССР-тэ содово заводой барилгые дүүргэхэ ба шэнэ содово заводые барижа эхилхэ; азотно завод, анилино-шэрэнүүдэй хоёр завод, лак шэрэнүүдэй завод ба пластическа массануудай завод бариха;

Майкоп, Грозный городуудай ба Дагестанска АССР-эй райондо нефтиин үйлэдбэрилгые хүсэдөөр һэргээн бодхоохо. Поволжьеын районуудта нефть малтан абалгые табанжэл соо 2,4 дахин ехэ болгохо; Татарска АССР-тэ, Саратовска, Куйбышевска областьнуудта ба Уралай районуудта нефтиин шэнэ талмайнуудые шудалха ябадалые хангаха. Ухтинска ба Сахалинска нефтиин үйлэдлбэринүүдые нилээд үргэдхэхэ.

Москвада газ дамжуулан хүргэхэ ябадалые хангахын тула ба Поволжьеын районуудай энергетическэ, технологическа ба ажаһуудалай хэрэгсэлнүүдтэ Поволжьеын районуудта байгаалиин газуудые малтан гаргалгые али болохоор ехэ болгохо.

Зүүн Сибириин, Хойто Кавказай ба Ленинградска областиин районуудта шэнгэн түлишын томо ажаүйлэдбэри байгуулха.

7085 мянган киловатт хэмжээтэй электростанцинуудай хүсые тэрэ тоодо электростанцинуудай Министерствын электростанцинуудта 4000 мянган киловатт ашаглалгада оруулха. Эзэмдэлгэдэ ороһон районуудта электростанцинуудые ба сетьнүүдые һэргээн бодхоохо.

Уралай, Центрын ба Баруун-Хойто зүгэй районуудта гидроэлектростанцинуудай барилгые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ба томо болон дунда зэргын гидроэлектростанцинуудта 939 мянган киловатт хүсые ба бага гидроэлектростанцинуудта 615 мянган киловатт хүсые ашаглалгада оруулха.

Рыбинскэ гидростанциие барижа дүүргэхэ ба Рыбинскэ уһа хадагалагдадаг газарай бьефын адагта суднануудай ябаха нормальна эрхэ байдал байгуулха талаар хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ. Волга ба Ока дээрэ шэнэ гидроэлектростанцинуудые барижа эхилхэ.

Урал дээрэ илангаяа бага ба дунда хэмжээнэй гидростанцинуудай барилгые ябуулжа, табанжэл соо 345 мянган киловатт электроэнергиие ашаглалгада үгэхые хангаха. Кама мүрэн дээрэ томо гидростанциин түрүүшын ээлжээе ба бусад мүрэнүүд дээрэ найман дунда зэргын гидростанцинуудые бариха ба хүдэлгэжэ захалха. Уфа мүрэн дээрэ гидростанци барилгада эхилжэ орохо, мүн тэрэшэлэн Уралай багахан голнууд дээрэ багахан гидростанцинуудай барилгые эмхидхэхэ.

Нүүрһэ, нефть, байгаалиин газууд, түмэрэй ба алюминиева рудануud, зэд туулга, цинк, олово, алта, молибден, вольфрам, слюда, апатит, асбест, графит, цементнэ ба шэлэй түүхэй эдүүдые малтан гаргалгын саашанхи хүгжэлтые ажаүйлэдбэриин запасуудаар хангахын тула геолого-бэдэрэлгын хүдэлмэринүүдые али болохоор хүгжөөхэ.

А—В категориин ажаүйлэдбэриин запасуудые шэнжэлэн бэдэржэ олохо гэбэл: түмэрэй руда—1117 миллион тонно, марганцева руда—4 миллион тонно, нүүрһэ—шахтнуудые барижа боломо 488 участогуудта жэлэй проектнэ хүсэнэй еһоор 221 миллион тонно нефть—5805 скважиноточконууд, байгаалиин гаазууд—60 миллиард куб. м., алюминиевэ ажаүйлэдбэридэ хэрэгтэй боксидууд 20 миллион тонно, апатит—140 миллион тонно, графит—5 миллион тонно, $A+B+C_1$ категоринуудаар слюда—223 мянган тонно.

Хлопчатобумажна ажаүйлэдбэридэ 1420 мянган ээрэлгын ээрсэгүүдые, тэрэ тоодо эзэмдэлгэдэ ороһон РСФСР-эй районуудта 33,5 мянган ээрсэгүүдые ашаглалгада оруулха. Баруун Сибирьтэ текстильнэ ажаүйлэдбэриин базануудые байгуулха талаар хүдэлмэринүүдые үргэлжэлүүлхэ. Мүн тэрэшэлэн Зүүн Сибирьтэ шэнэ базануудые байгуулха.

Эзэмдэлгэдэ ороһон районуудта түмэр харгы ба түмэр замай станцинуудые, гол мүрэнэй системэнүүдые, далайн ба гол мүрэнэй ашаа зөөлгын зорилгонуудта үргэнөөр шудалхые хангажа, тэдэниие нютагай гидроэлектростанцинуудые барилгада хэрэглэхэ.

РСФСР дотор 1950 ондо тарилгын талмайе 99,4 миллион гектарай хэмжээтэйгээр тогтоохо.

1950 оной эсэстэ адууһа малай тоо толгойе иимэ хэмжээтэйгээр тодорхойлон тогтоохо: морид—7555 мянган толгой; эбэртэ бодо мал—35087 мянган толгой; хони ба ямаад 58814 мянган толгой; гахайнууд 15197 мянган толгой.

Москвае ажахын ба культурна талаар саашадань хүгжөөхын ба арад зоной ажабайдалай эрхэ байдалнуудые һайжаруулхын зорилгоор городые шэнэлэн байгуулха генеральна түсэбые бэелүүлхын талаар хүдэлмэринүүдые үргэлжэлүүлхэ. Табанжэл соо 3000 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай, тэрэ тоодо Московско соведэй 550 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байрын гэрнүүдые бариха. Мүнөө байгаа гэр байрын фондые һэргээн бодхоолгын заһабари хэжэ, тэрээнэй зохид һайн байдалые дээшэлүүлхэ.

Московско метрополитенэй дүрбэдэхи ээлжээнэй барилгые үргэлжэлүүлхэ. Городой пассажирска транспортые һайжаруулха; трамвайна вагонуудай ябадалта составые ехэ болгохо, тролейбусүүдэй паркые 1060 машинануудаар, таксомоторнуудые 2800 машинануудаар олошоруулха, автобусуудай паркые 3000 машинануудтай болгохо. Город шадарай түмэрзамай харилсаае электрификацилха ябадалые үргэлжэлүүлхэ. Табанжэл соо город дотор 3 миллион дүрбэлжэн метр болбосон һайн харгынуудые байгуулха.

1946 ондо Саратов-Москва хоорондын газопроводые барижа дүүргэхэ ба табанжэл соо 200 мянган квартирануудые газофикацилжа, түлеэ хэрэглэхэ ябадалые багадхаха. Городые теплофикацилха ябадалые үргэлжэлүүлхэ, энээнэй тулада 215 мянган киловатт ниитэ хүсэтэй теплоэлектростанцинуудые бариха ба 75 километр дулаа дамжуулха сетьнүүдые ашаглалгада оруулха.

Манай ороной томохон индустриальна ба культурна центр болохо Ленинградые һэргээн бодхоожо, үндэр техническэ база дээрэ ажаүйлэдбэриин дайнай урда тээхи үйлэдбэрилгын хэмжээе туйлахые хангаха; Ленинградта судно-бүтээлгэ ба болбосон машино-бүтээлгые хүгжөөхэ хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулха. Ленинградта метрополитенэй барилгые эхилжэ, тэрээнэй түрүүшын ээлжээе ашаглалгада оруулха.

1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай хуулитай таараалдуулан, Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Верховно Соведэй **тогтоохонь хадаа:**

РСФСР-эй госпланаар бэлэдхэгдэһэн РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведээр баталагдан абтаһан 1946—1950 онуудта РСФСР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбые баталжа, энэ үедэ РСФСР-эй республиканска ба нютагай ажахынуудай талаар иимэ даалгабаринуудые тогтоохо.

Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта

1946—1950 онуудта РСФСР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай ХУУЛИ

...ргэлжэлэл. Эхиниинь 2-дохи нюурта).

...йлэдбэрилгэ ба капитальна ...барилгын ургалтын түсэб

Ажаүйлэдбэриин талаар

...1950 ондо республиканска ба нютагай ажаүй...лэриин үйлэдбэрилэн гаргаха валова продук...и түсэбые 34,1 миллион түхэригэй (1926—27 ...удай үнэ сэнгээр) хэмжээтэйгээр тодорхойлон ...оожо, 1950 ондо 1940 онтой сасуулбал валова ...дукци бүтээн гаргалгые 23,3 процентээр ехэ ...охо.

...эмдэлгэдэ ороһон районуудта табанжэлэй эсэс... республиканска ба нютагай ажаүйлэдбэриин ...эн гаргаха валова продукциие 4650 миллион ...ригэй хэмжээндэ хүргэхэ (1926—27 онуудай ...сэнгээр), дайнай урда тээхи үйлэдбэрилгын ...жээ үлүүлэн гараха.

...1950 ондо РСФСР-эй республиканска ба нют...й ажаүйлэдбэриин бүхы министерствонууд ба ...кануудай үйлэдбэрилэн гаргаха гол зүйлэй ...дукцинуудай түсэбые чимэ хэмжээтэйгээр ...лха:

...ирпиисэ	2,7 миллиард хэһэг
...звеско	1335 мянган тонно
...лебастр	724 мянган тонно
...ерепица	358 миллион хэһэг
...онхын шэл	1,7 миллион кв. м.
...арилгын модо (...эрэжэ асаралга)	20,4 миллион куб. м.
...юреэдэгдэһэн материалнууд	3,1 миллион куб. м.
...үүрһэ	5,2 миллион тонно
...орф	8,8 млн. тонно
...рфобрикет	670 мянган тонно
...улеэ (шэрэлгэ)	31,9 миллион куб. м.
...оташ	5 мянган тонно
...лопчатобумажна бүдүүд	883,8 миллион метр
...олһата бүдүүд	185 миллион метр
...ооһото бүдүүд	48 миллион метр
...улгайр гуталнууд	86,7 миллион паар
...аленканууд	22 миллион паар
...ймһод	263,2 миллион паар
...рикотажна дотор хубсаһа	50,5 миллион хэһэг
...рикотажна гадар хубсаһа	38,9 миллион хэһэг
...гамалай тоһон	210 мянган тонно
...алай тоһо	74 мянган тонно
...яхан	350 мянган тонно
...агаһан барилга	1,2 миллион центнер
...алханай зүйлнүүд	6,2 миллион тонно
...акароной зүйлнүүд	219,5 мянган тонно
...ондитерска зүйлнүүд	280 мянган тонно
...эрээ һандали	411 миллион түхэригэй
...ажуур	4 миллион хэһэг
...еталлическа амбартанууд	24,7 мянган тонно
...аажан ба фаянсова амһартанууд	108,5 миллион түхэриг
...толовын хутага ба вилкэнүүд	22 миллион хэһэг
...еталлическа оронууд	2,1 миллион хэһэг
...уурһанууд	9 миллион коробконууд
...арандаш	700 миллион хэһэг
...атефонууд	140 мянган хэһэг

3. РСФСР-эй республиканска ба нютагай ...үйлэдбэриин талаар хэгдэхэ централизован... ба капитальна хүдэлмэринүүдэй хэмжээе ...3 миллион түхэриг, тэрэнэй тоодо эзэмдэл...э ороһон районуудта 1396 миллион түхэриг ...жээтэйгээр тогтоохо.

4. **Барилгын материалнуудай ажаүйлэдбэ...е хурдан түргэнөөр һэргээн бодхоохо ба хүг...хэ ябадалые хангаха.** Сэрэгэй урда тээхи хэм...тэй жэшэбэл кирпиисын үйлэдбэрилгые 8,4 ...цент, извеско 38 процент, алебастр—2,2 да..., мел—34 процент, цемент—13 дахин ба че...ицэ—10 дахин ехэ болгохо.

Табанжэл соо 1611 миллион шэрхэг кирпии... хэдэг кирпиисын заводуудые, 572 мянган ...но извеско үгэдэг заводуудые, 607 мянган ...бастр үгэдэг заводуудые, 245 мянган тонно ... үгэдэг заводуудые, 55 мянган тонно цемент ...дэг заводуудые һэргээн бодхоохо ба шэ...р бариха.

Эзэмдэлгэдэ ороһон районуудта ажаүйлэд...иин предприятинууд, гэр байранууд, һур...улинууд ба больницануудые һэргээн бод...хо хүдэлмэриие барилгын нютагай ма...иалнуудаар хангахын тулада энэ табанжэл ... дурсагдаһан районуудта 725 миллион шэрхэг ...пиисэ үгэдэг заводуудые, 384 тонно из...ко үгэдэг заводуудые, 286 мянган тонно але...тр үгэдэг заводуудые, 189 мянган тонно мел ...дэг заводуудые, 227 миллион шэрхэг черепи... үгэдэг заводууд ба цехүүдые һэргээн бодхоо... ба шэнээр бариха.

Москва, Ленинград ба Сталинградай ажаүй...дбэриин, гэр байдалай коммунальна ба куль...рно-бытовой барилгануудые барилгын нютагай ...териалнуудаар хангахын тула РСФСР-эй ба...лгын материалнуудай ажаүйлэдбэриин минис...рствын талаар 1946—1950 онуудай турша соо ...сква город ба Московско областьдо—349 мил...он шэрхэг кирпиисэ үгэдэг заводуудые, 36 мил...он шэрхэг кирпиисын тэнтэй шатаагдахагүй ...ын материалнуудые бэлдэдэг хоёр заводые, ...0 мянган тонно гипсын шулуу үгэдэг, 200 мян...н тонно алебастр ба 100 мянган кубометр ...псовэ барилгын детальнуудые үгэдэг ...алингорско гипсовэ комбинат, 100 мянган ...нно гипс ба 800 мянган дүрбэлжэн метр ...һалгын хананuудые хэдэг хүсэтэй шэнэ гипсо... заводуудые Перервэдэ ба 300 мянган дүрбэл...эн метр үгэхэ хүсэтэй метлахска плитануудай ...энэ заводые; Ленинград город ба Ленинград...а областьдо—173,5 миллион шэрхэг кирпиисэ ...эдэг заводуудые, 60 мянган тонно извеско үгэ...г заводуудые, 300 мянган дүрбэлжэн метр хү...тэй облицовочно плитануудые хэхэ шэнэ заво...ые ба 200 мянган дүрбэлжэн метр хуурай ша...даһа үгэдэг шэнэ заводые; Сталинград город...—103,5 миллион шэрхэг кирпиисэ үгэлэг за...дуудые, 40 мянган тонно извеско үгэлэг шэнэ ...водые һэргээн бодхоохо ба шэнээр бариха.

Кирпиисын ажаүйлэдбэриин үбэл зун адали бэ...ээр хүдэлмэрилхэ ябадалые усадхахын зорил...оор энэ табанжэл соо шэнэ сушилкэнүүдые барижа, РСФСР-эй барилгын материалнуудай министерствын талаар бүхэли жэлдээ улаан кирпиисэ үйлэдбэрилгын удельнэ хэмжээе 1940 ондо 38,5 процент байһаниинь 1950 ондо 68 процент хүртэр дээшэлүүлхэ ябадалые хангаха.

Республиканска ба нютагай ажаүйлэдбэриин предприятинууд дээрэ черепицэ үйлэдбэрилхэ ябадалые али болохоор хүгжөөхэ. Табанжэл соо республиканска ба нютагай ажаүйлэдбэриин, мүн олзоборилгын кооперациин талаар 431 миллион шэрхэг черепицэ ниитэ дээрэ, үгэдэг черепицын заводууд ба цехүүдые кирпиисын заводуудай лэргэдэ һэльбэн байгуулха ба шэнээр бариха.

Ажаүйлэдбэри ба барилгын эрилтэнүүдые үлтилһэн мелээр хангахын тулада Курска областиин Белгородско ба Логовско заводуудые, Воронежско областиин Копанищенскэ заводые һэргээн болхоохо, Ульяновска областьдо Кременковско ба Чкаловска областьдо Акбулакска заводой барилгые дүүргэхэ.—Эдэнэр ниитэ дээрээ 183 мянган тонно мел үгэдэг болохо юм.

Кирпиисын, черепицын ба извескын ажаүйлэдбэри дээрэхи хүндэ хүдэлмэринүүдые, түрүүшын ээлжээндэ, шабар ба шулуу малтажа абаха, гофманска печьнүүдтэ кирпиисэ һуулгажааба ха болон ашажа тээлгын ажалые механизацилха.

5. **Ой модоной ажаүйлэдбэриин талаар**—1950 ондо 1940 онтой жэшээлбэл модо шэрэлгые 1,6 дахин, тэрэнэй тоодо деловой модо шэрэлгые 1,8 дахин ба мебель үйлэдбэрилгые 1,2 дахин ехэ болгохо.

Модо бэлэдхэл ба шэрэлгые саг ургэлжын ба үндэр мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдэй кадрнуудтай хүгжэнги механизированнэ ажаүйлэдбэри болгохо. Электрохюрөөнүүдые, трелевочно тракторнууд, автомобильнууд, паровозууд ба мотовозуудые үргэнөөр хэрэглэжэ, табанжэлэй эсэстэ модо шэрэлгэ ба зөөлгын механизациин хэмжээе 75 процент ба модо шэрэлгын хэмжээе 55 процент хүргэхэ.

1946—1950 онуудта модо шэрэдэг 530 километр утатай түмэр харгы ба модо шэрэлгын 500 километр утатай автомобильна харгынуудые барижа хүсэндэнь оруулха. Модо зөөхэ ондоо харгынуудые уралан нарижуулжа бариха ябадал үргэдхэхэ.

Механизмуудай нормальна хүдэлмэриие хангахын тула заһабарилгын өөрынь базые үргэдхэхэ ба бухэжүүлхэ.

Модо хюреөдэхэ ба модо болбосоруулха ажаүйлэдбэриие, илангаяа мебельнэ ажаүйлэдбэриие али болохоор хүгжөөхэ. Бүтээн гаргажа байгаа мебелиин ассортиментые үргэдхэхэ ба шанарыень һайжаруулха. Жэлдээ 400 мянган малтамал стулнуудые үгэдэг Майкопско мебельнэ комбинадые, 100 мянган столярна стулнуудые үгэдэг Ростовско мебельнэ фабрикые ба жэлдээ 3 миллион түхэригэй продукци гаргадаг Симферопольско мебельнэ комбинадые һэргээн бодхоохо.

Модо болбосоруулдаг предприятинуудай энергетическэ ба хатаалгын ажахые шэнэдхэн һайжаруулха.

Пиломатериалнуудай үйлэдбэриие ехэ болгохын тула модо хюрөөдэхэ хүнгэн шанартай нүүдэл түхеэрэлгэнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ.

Үйлэдбэриин хаядаһануудһаа үргэн хэрэглэлэй эд зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ ябадал хүгжөөхэ. Модо отолдог газарай хаядаһануудые хэрэглэжэ, модоной хөө гаргаха ябадалые эмхидхэхэ.

6. Городууд ба арад зоной коммунальна ажаһуудалай эрилтэнүүдые хангахын тулада ба мүн тэрэшэлэн республиканска ба нютагай ажаүйлэдбэриин предприятинуудые түлишөөр хангахын тулада нютагай шанартай түлишые малтажа абаха ба зөөхэ ябадалые али болохоор хүгжөөхэ гэвшэ нютагай түлишын ажаүйлэдбэриин гол зорилго болохо гэжэ тоолохо.

Энээнһээ үндэһэ баримталжа, 1950 ондо нютагай нүүрһэ малтан абалгын дайнай урдахи хэмжээе 2,1 дахин, торф—2 дахин, торфбрикедүүдэй үйлэдбэрилгые 9,4 дахин ба түлеэ зөөлгые 1,4 дахин үлүүлжэ гараха.

1946—1950 онуудта 3 миллион тонно нүүрһэ үгэдэг хүсэтэй республиканска ба нютагай нүүрһэнэй шахтнуудые ниитэ дээрээ 3,1 миллион тонно торф үгэдэг хүсэтэй торф предприятинуудые, 780 мянган тонныг ниитэ хүсэтэй брикетнэ заводуудые һэргээн бодхоохо ба шэнээр бариха.

1946—1950 онуудта республиканска ба нютагай шанартай нүүрһэнэй шахтнуудта, торфяной ба модо бэлэдхэлэй предприятинуудта ошохо түмэр замай уйтан ба үргэн харгынуудые 735 километр утатайгаар барижа ашаглалгада оруулха, мүн тэрэшэлэн нютагай түлишые зөөхын тулада заһаһан харгынуудай барилгые али болохоор хүгжөөхэ.

1950 ондо нүүреыһ механизированнэ ёһоор малтан абаха ябадалые нютагай түлишын ажаүйлэдбэриин талаар 46 процент, олзоборилгын кооперациин талаар 70 процент ба механизированнэ ёһоор торф малтан абалгые нютагай түлишын ажаүйлэдбэриин талаар 76 процент олзоборилгын кооперациин талаар 55 процент хүргэхэ. Нютагай түлишын ажаүйлэдбэриин талаар модо бэлэдхэлдэ 1950 он болтор 800-һаа доошо бэшэ электрохюрөөнүүдые хүдэлгэдэг болохо ба модо бэлэдхэлэй механизациие 22 процент хүргэхэ.

Түлишын машина бүтээлгын өөрынь база байгуулхын зорилгоор хада модоной ба торфяной түхеэрэлгые бүтээхэ ёһотой машина бүтээлгын республиканска 5 заводуудые байгуулха.

Түлишын нютагай зүйлнүүдые малтажа абаха ябадалые механизацилха ба технологическа болбосоруулгада оруулха тушаа научно-шэнжэлэлгын институдые эмхидхэхэ.

Республиканска ба нютагай түлишын ажаүйлэдбэриие улам саашадань хүгжөөхын тулада геолого-бэдэрэлгын ба торф-бэдэрэлгын хүдэлмэриие үргэнөөр дэлгэрүүлхэ.

7. **Бүд нэхэлгын ажаүйлэдбэриин талаар**—1950 ондо 1940 онтой жэшээлбэл ноолһон бүд нэхэхэ ябадалые 27 процент ба улһан бүдые—11 процент ехэ болгохо. 1946—1950 онуудта хлопчато-бумажна ажаүйлэдбэри дээрэ 218 мянган ээрсэгүүдые, ноолһон бүдэй ажаүйлэдбэри дээрэ 14,9 мянган ээрсэгүүдые ба улһанай ажаүйлэдбэри дээрэ 22,9 мянган ээрсэгүүдые ажалладаг болгохо.

Вышне-Волоцко хлопчато-бумажна комбинадые түрүүшын ээлжээндэ Калининска хлопчато-бумажна комбинадые, Высоковско бүд нэхэлгын фабрикые, Глушковско ба Завидовско сэмбын фабрикануудые, Кулотинска ба „Работница" гэжэ мэшээг хэлэг фабрикануудые, Орел, Курск, Рославль, Псков ба Клинцы городуудай шпагатна-аргамжын фабрикануудые, Старый Осколдохи канатна фабрикые, Ленинград, Сталинград, Воронеж, Армавиртахи хүбэнэй фабрикануудые, Брянска, Курска ба Орловско областьнуудта, Краснодарска, Ставропольска хизаарнуудта болон Кабардинска АССР-тэ улһа болон шэнэ—лубяной культурануудые эхин болбосоруулха заводуудые һэргээн бодхоожо, хүдэлгэдэг болгохо ба мүн тэрэшэлэн Озерско хлопчато-бумажна фабрикануудые, Энгельс городтохи хлопчато-бумажна фабрикые, Бийскэ улһанай фабрикые, Троицко сэмбын фабрикые болон „Канат" гэжэ ленинградска фабрикые үргэдхэхэ талаар хүдэлмэриие ябуулха. Ноолһон бүд нэхэдэг фабрикануудые түлишөөр таһалдалгүй хангажа байхын тула нарин голтой түмэр харгынуудые бариха.

Бүдэй ассортиментые нилээд үргэдхэжэ, тэрэнэй шанарые һайжаруулха. Платьеын, костюмай һайжаруулагдаһан бүд, мерсеризованнэ, начёсно, жакардова ба эреэ мараан нэхэлгэтэй бүдүүдые гаргаха ябадалые ехэ болгохо. Канатна шпагатна зүйлнүүдэй ассортимент болон нэхэхэ ябадалые һайжаруулха.

Оньһон техническэ шэнэ зэмсэг түхеэрэлгые бүд нэхэлгын ажаүйлэдбэридэ бүхы хэмжээгээр нэбтэрүүлхэ гэбэл: хлопчато-бумажна ажаүйлэдбэри дээрэ—хурдан паковкатай нэгэ процесстэ урилгын ба һамналгын машинануудые, лентын машинанууд ба онсо түргэнөөр татадаг приборнуудтай банкаброшуудые, хүсэтэйгөөр татаха эгээл шэнэ системэнүүдтэй ба хурдан паковкатай бүд ээрэжэ нэхэлгын машинануудые, мотальна автомадуудые, түргэн ябадалта сновальна ба шлихтовальна машинануудые, проборно-присучальна машинануудые, үргэн автоматическа бүд нэхэлгын станогууд болон зарим агрегадуудые; ноолһоной ажаүйлэдбэри дээрэ—үндэр бүтээсэтэй ээрэлгын машинануудые ба түргэн ябадалтай бүд нэхэлгын станогуудые; улһанай ажаүйлэдбэри дээрэ—түргэн ябадалтай лентын машинануудые, банкоброшуудые, ээрэлгын уралан нарижуулагдаһан ватернуудые, дэгээдэн ээрсэглэхэ автомадуудые, заха залгаха машинанууд ба бүд нэхэлгын автоматическа станогуудые; пенько-джутова ажаүйлэдбэри дээрэ—технологическа процессые механизацилха, рулон болгодог приборнуудые нэбтэрүүлхэ, үндэр бүтээсэтэй ба хурданаар хүдэлдэг банкоброшуудые, гильспиннингнүүдые, бүд нэхэлгын автоматическа станогуудые нэбтэрүүлхэ ба улһые анха түрүүн болбосоруулдаг заводуулые конвейерне үйлэдбэри дээрэ шэлжэн оруулха.

Бүд нэхэлгын ажаүйлэдбэриин заһабарилгын базые бухэжүүлхэ. Калининска ба Вышне-Волоцко механическа заводуудые һэргээн бодхоохо.

8. **Хүнгэн ажаүйлэдбэриин талаар**—үйлэдбэриин сэрэгэй урда тээхи хэмжээндэ хүрэхэ ба үлүүлэн гараха.

1950 ондо 1940 онтой жэшээлбэл булгайр гутал оёхо ябадалые—1,4 дахин, оймһо оёхо ябадалые 1,4 дахин ба дотор хубсаһа оёхо ябадалые 1,4 дахин ехэ болгохо.

Энэ табанжэл соо оймһо оёдог фабрикануудай бүтээсые 150 миллион паараар ба гутал оёдог фабрикануудай бүтээсые 22 миллион паараар дээшэлүүлхэ.

Эзэмдэлгэдэ ороһон районуудта 11,4 миллион паар гутал оёдог предприятинуудые, 41,1 миллион паар оймһо болон 4,3 миллион шэрхэг дотор хубсаһа оёдог трикотажна предприятинуудые һэргээн бодхоохо.

Свердловскдо ба Тамбовто оймһоной фабрикануудые барижа, ажалладаг болгохо; Ленинград ба Ростов-на-Донудахи гуталай фабрикануудые ба Осташковска арһанай заводые һэргээн бодхоохо.

Иимэ городуудта трикотажна фабрикануудые барижа хүдэлгэдэг болгохо гэбэл: Куйбышев, Владимир, Смоленск, Тула, Кыштыма, Новосибирскдэ; мүн иимэнүүд городуудта гутал оёдог фабрикануудые: Смоленск, Воронеж, Орел ба Сталинградта; иимэнүүд городуудта оёдолой фабрикануудые: Комсомольск на-Амуре, Улан-Удэ, Челябинскда; Читын областьдо шэлэй заводые ба Орел городто ээрэлгын фабрикые барижа хүсэндэнь оруулха.

„Красная Поляна", Балашихинска, Реутовска, Ивантеевскэ ба Краснодарска утаһа ээрэлгын фабрикануудые, Ростов-на-Дону, Симферополь, Архангельск, Феодосия, Сталинград, Орел, Курск, Азов городуудтахи трикотажна фабрикануудые, мүн тэрэшэлэн Дзержинскиин нэрэмжэтэ оймһо оёдог Тушинска фабрикые; Сталинград, Краснодар, Вязьма, Клинцы, Ельц, Торжок, Курск, Щебекино, Калинин, Острогожск, Ростов-на-Дону городуудта ба Ставропольска хизаарта арһанай заводуулые, „Марксист" гэжэ ленинградска заводые, Торжок, Курск городуудай булгайр гуталай фабрикануудые, „Пролетарская победа" гэжэ Ленинградска фабрикые, Симферополь городой Дзержинскиин нэрэмжэтэ арһанай комбинадые, Чудов, Ехэ Вишера, Бага Вишера болон Стодолишадахи шэлэй заводуудые, Ленинград городто Самойловагай нэрэмжэтэ гардино-тюлевэ фабрикые һэргээн бодхоохо ба үргэдхэхэ.

Хүнгэн ажаүйлэдбэриин гаргадаг зүйлнүүдэй ассортиментые нилээд үргэдхэжэ, тэрэнэй шанарые һайжаруулха.

Үндэр һайн шанартай коттонно оймһонуудые оёлгые, дотор хубсаһа оёхо интерлочно бүдүүдые ба перчатка оехо вертелочно бүд нэхэхэ ябадалнуудые ехэ болгохо.

Гуталай болон арһанай-галантерейнэ ажаүйлэдбэриин элдэб будагтай арһанай товарнуудые үйлэдбэрилхэ ябадалые нилээд үргэдхэхэ.

Арһанай болон үнгэ бүриин бүдэй галантерейнэ, малгайнуудай, галстугай, тюлевэ болон хүшэгэ хушалтын зүйлнүүдэй ассортиментые үргэдхэхэ.

Хүнгэн ажаүйлэдбэри дээрэ автоматическа ба хахад автоматическа зэмсэг түхеэрэлгые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ.

Хүнгэн ажаүйлэдбэриин предприятинууд дээрэ, түрүүшын ээлжээндэ гуталай, оёдолой, шорно-седельнэ ба трикотажна һалбаринууд дээрэнь үйлэдбэриие поточно болон конвейерне аргануудаар эмхидхэхэ ябадалые улам үргэнөөр хэрэглэдэг болохо.

Томо томо предприятинууд дээрэ оёдолой машинануудые шэнэлэн һэлгэхэ ба ехэнхи гар ажалые механизировалхэ.

Һэеы даралгын ба шэлэй ажаүйлэдбэриин гол ажалые механизировалхэ.

9. **Эдеэ-хоолой ажаүйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ болон үйлэдбэриин сэрэгэй урда тээхи хэмжээе нилээд үлүүлэн гараха ябадалые хангаха.**

1950 ондо 1940 онтой жэшээлбэл мяха 14 процент, малай тоһо 43 процент, мороженo 2, 8 дахин, үдхэн һүнэй продукциие 1, 5 дахин, пивэ 22 процент болон загаһа 1, 4 дахин ехээр үгэдэг болохо.

1946—1950 онуудта сүүдхэдөө 1300 тонно бариһан талха үгэжэ байха талханай заводуудые һэргээн бодхоохо ба байгуулха. Брянск, Новгород, Псков, Шахты, Воронеж, Саратов, Якутск городуудта 1946 он соо талханай заводуудые хүдэлгэдэг болгохо.

Талхые механизированнэ ёһоор бариха ябадалай удельнэ хэмжээе 80 процент хүргэхэ, талха барилгын ажаүйлэдбэри дээрэ уралан нарижуулагдаһан конвейерне печьнүүдые хүдэлгэдэг болгохо.

1946—1950 онуудта сүүдхэдөө 360 тонно кондитерскэ зүйлнүүдые үгэжэ байдаг кондитерска фабрикануудые, тэрэнэй тоодо Воронеж, Курск, Сталинград, Молотов, Ростов-на-Дону, Выборг городуудта һэргээн бодхоохо ба бариха. Карамель, конфект ба бисквидые өөрөө суглуулжа хэдэг машинануудые кондитерска ажаүйлэдбэри дээрэ нэбтэрүүлхэ. Бисквит ба прянигуудые болгодог механизированнэ печьнүүдые бариха.

Уралда, Алтайска хизаар болон Иркутска областьдо дабһа малтажа абадаг предприятинуудай хүсые ехэ болгохо.

Калининска витаминна фабрика дээрэ аскорбинова кислота үйлэдбэрилхэ ябадалые эмхидхэхэ. Москва, Ленинград, Калинин, Горький, Вологда городуудай витаминна фабриканууд дээрэ витамин гаргаха ябадалые үргэдхэжэ, улам ехэ болгохо.

Сүүдхэдөө 900 тонно тоһо-урһануудые болбосоруулжа үгэдэг тоһоной заводуудые һэргээн бодхоохо ба бариха. Ажаллажа байгаа Георгиевскэ, Анненскэ, Бутурлиновска, Воронежско, Валуйска, Чернянска, Ново-сибирскэ, Балашовска, Урюпинска, Чкаловска, Ржевскэ, Вяземскэ, Рославльска, Орловско, Старо-Оскольско ба Корочанска тоһоной заводуудые һэргээн бодхоожо дүүргэхэ ба бүтээсыень ехэ болгохо.

Воронежско областьдо ба Башкирска АССР-тэ тоһоной экстракционно заводуудые ба Ставропольска хизаар болон Крымскэ областьдо тоһоной экспеллерне заводуудые бариха.

Маслобойно ажаүйлэдбэри дээрэ шнекпрессүүд, саг ургэлжэ хүдэлжэ байгаа экстракционно болон ехэ тоһо үгэхэ ба ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ ябадалые хангадаг ондоо бусад түхеэрэлгэнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ.

1946—1950 онуудта жэлдээ 1170 мянган гекталитр пивэ үгэхэ хүсэтэй пивэ шанадаг 27 заводуудые, жэлдээ 650 мянган декалитр архи ба 25 мянган дкл. коньягай спирт үгэхэ хүсэтэй архи шанадаг 5 заводуудые һэргээн бодхоохо ба бариха.

Пивын үндэр дээдэ шанарые хангажа, тэрэнэй ассортиментые үргэдхэхэ, бутылкатай пивэ гаргаха ябадалые дээшэлүүлжэ, пиво аягалха ябадалые механизировалхэ. Урда зүгэй районуудай пивэ шанадаг заводууд дээрэ аммиачна компрессорнүүдые табижа, пивые искусственна аргаар хүйтэн байлгаха ябадалые хэрэглэхэ.

Районно эдеэ-хоолой ажаүйлэдбэриие бухы хэмжээгээр хүгжөөхэ. 1950 ондо 1940 онтой жэшээлбэл эдеэ-хоолой районно ажаүйлэдбэриин продукци гаргалгые 2 хахад дахин ехэ болгохо.

Эдеэ-хоолой ажаүйлэдбэриин түүхэй эдэй базые үргэдхэжэ, илангаяа тэрэниие эдеэ-хоолой предприятинуудай районуудта хүгжөөхэ.

1946—1950 онуудта 247 тонно мяха болон сүүдхэдөө 70 тонно колбаса үгэдэг маханай комбинадуудые, тэрэнэй тоодо Воронежско, Смоленскэ, Ростовско, Молотовско, Челябинска ба Чкаловска областьнуудта; Алтайн хизаарта—15. 3 мянган тонные нэгэн доро хадагалха хэмжээтэй холодильнигуудые; жэлдээ 1750 тонно алуулһан шубуудые буйлуулжа гаргаха шубуунай комбинадуудые; үндэгэнэй порошогые үйлэдбэрилжэ гаргаха Воронежско заводые; сүүдхэдөө 510 тонно һү болбосоруулдаг һүнэй заводуудые, тэрэ тоодо Сталинград, Воронеж, Ярославль, Омск городуудта һүнэй городской заводуудые; жэлдээ 31 мянган тонно тоһо үгэхэ хүсэтэй тоһо хэдэг ба сыр хэдэг механизированнэ 340 заводуудые һэргээн бодхоохо ба шэнээр бариха.

Маханай ба һүнэй ажаүйлэдбэри дээрэхи холодильна ажаүйлэдбэриие 2 дахин үргэдхэхэ. Адуу малай тоһо механизированнэ ёһоор буйлуулжа гаргаха ябадалай удельнэ хэмжээе 60 процент хүргэхэ. Тоһо хэдэг ажаүйлэдбэри дээрэ автоматическаар буйлуулһан таһалдалгүй тоһо хэжэ байдаг хэрэгсэлнүүдые нэбтэрүүлхэ.

Колбасагай зүйлнүүдэй сэрэгэй урда тээхи ассортиментые хүсэдөөр ерүүлжэ, һүнэй городской заводууд дээрэ бутылкатай һү гаргаха ябадалые ниитэ бүтээлгын 50 процентдэ хүргэхэ.

Загаһанай ажаүйлэдбэриин талаар 8 прудова ажахынуудые эмхидхэхэ, тэрээнһээ хоерынь форелевэ ба нэгэниинь селекционно байха, загаһанай 24 питомнигуудые эмхидхэхэ, Псковско областьдо консервнэ завод, Дагестанска АССР-тэ холодильник, загаһа тушаажа абаха ба болбосоруулха 135 пунктнуудые, загаһа шараха 120 ба хатааха 75 цехүүдые, мүн тэрэшэлэн амиды загаһа хадагалха 80 түхеэрэлгэнүүдые эмхидхэхэ.

Загаһанай продукциин ассортиментые үргэдхэжэ, амиды загаһа гаргаха ябадалые 2, 5 дахин, хүргөөһэн загаһа—1, 5 дахин, шараһан загаһа—2, 5 дахин, кулинари 2 дахин ехэ болгохо.

(Үргэлжэлэлынь удаадахи номерто гараха).

ЭЛЕКТРОСТАНЦИ БАЙГУУЛХА ХЭРЭГТЭ ЭРИД ХУБИЛАЛТА ХЭХЭ

«1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай» Хуулиин ёһоор электроэнерги болбл 1940 онойхидо орходоо 1950 ондо 70 процент ехэдхэгдэхээр хараалагдаһан байна. Иимэдэ, 1950 ондо Советскэ Союз дотор байгаа электростанцинууд 22,4 миллион киловатт электрическэ хүсэ үгэхэ ёһотой болоно.

Немецкэ булимтарагшадай һандаргаһан Днепрогесс, Киев, Харьков, Одесса ба бэшэ бэшэ городуудтахи электростанцинуудые шэнэдхэн байгуулхаһаа гадна, мүн табанжэлэй түсэб соо нютагай удхашанартай гидроэлектростанцинуудые шэнээр байгуулха хүдэлмэри хараалагдаһан байха юм. Энэ станцинууд табанжэлэй һүүлээр 1000 мянган киловатт электрическэ хүсэ гаргаха ёһотой.

Электростанцинуудые байгуулха тушаа шэнэ табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээнүүдые саг болзор соонь бэелүүлхын түлөө горьтойхон оролдолго ба шадабари хэрэгтэй байна.

1946 ондо манай республика соо 1134 киловатт хүртэр хүсэтэй 15 гидроэлектростанцинууд ба 17 тепло электростанцинууд колхоз, МТС ба аймагай центрнүүдые электричествээр хангаха байна. БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй обком болбол колхозуудай дэргэдэ электростанцинуудые байгуулха хүдэлмэридэ энэ гэһээр орохыень Газартаряалангай Министерство, аймгүйсэдкомууд ба ВКП(б)-гэй айкомуудые уялгалан энэ оной февралиин 26-да тусгаар тогтоол гаргаһан байха юм. Энэ тогтоол хадаа электростанцинуудые байгуулха ба сельэлектрогой электромеханическа мастерскойнуудта хэрэглэгдэхэ шухала хэрэгсэлнүүдые бэлэдхэхэ ябуулгадань БМАССР-эй Газартаряалангай Министерстводо туһаламжа үзүүлхыень республикын ажаүйлэдбэриин предприятинуудые уялгалһан байна. БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Обком болбол колхоз, МТС ба аймагай центрнүүдые электрификацилха түсэбэй дүүргэлтые аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэнэр ба ВКП(б)-гэй айкомуудай секретарьнуудай харюусалгада даалгажа үгэһэн байгаа. Зүгөөр, Сталинска дүрбэдэхи табанжэлэй түрүүшын жэлдэ ороод хүдэлмэриижэ эхилһээр хэдэн һара үнгэрөөд байхада, электростанцинуудые байгуулха хэмжээнүүд хүсэд шиидхэжэ эхилээдүй байһаар гэхэдэ һэжэг боломоор бэшэ. Жэшээлхэдэ, Мухаршэбэрэй, Кударын ба Сэлэнгын аймагууд электростанцинуудые байгуулха хүдэлмэридөө ороод байха ёһотой аад, харин мүнөө хүртэр энэ асуудалаар юушье бүтээгээгүй байһаар. Эдэ аймагуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ шухала хүдэлмэри ябуулхын орондо, харин хаанаһаа хэн ерэжэ электростанцинуудай барилгые түхеэрэлсэхэнь ааб гэжэ үнэтэ сагаа баража һуунад. Мүн Иволгын, Закаменай ба Хэжэнгын аймагууд электростанци байгуулха хүдэлмэри эхилһэн болобошье, энээндэ хайша хэрэгээр хандажа өөдтэй урагшаа ябаагүй байха юм.

Энэ оной майн нэгэнһээ эхилжэ электромонтажнигуудай курс эмхидхэгдэхэ байгаа. Теэд, Газартаряалангай Министерствын кадрнуудай таһаг ба аймгүйсэдкомууд энээндэ харюусалгагүйгөөр хандаһан дээрэһээнь 30 хүнэй орондо, миил 8 хүн сугларһан ба һуралсалаа хэдэн хоногоор гээгдэжэ эхилһэн байха юм.

Электростанцинуудые байгуулха хүдэлмэринүүдые тон муугаар эмхидхэжэ таһалдуулхын туйлда хүргэһэн ябадал гансахан аймгүйсэдкомуудай ба колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй гэм бэшэ, харин Газартаряалангай Министерство ба сельэлектрогой хүдэлмэрилэгшэдэй энэ шухала хэмжээ-ябуулгада харюусалгагүйгөөр хандаһанай үрэ болоно. Электростанцинуудые байгуулхада хэрэглэгдэхэ шухала хэрэгсэлнүүдээр колхозуудые хангабашье, сельэлектро болбол энэ ябуулгые бэелүүлхын түлөө ямаршье хүтэлбэри, заабари үгэдэггүй байна. Жэшээлхэдэ, Заиграйн аймагай «Красный Партизан» колхоз электростанци байгуулхада хэрэглэгдэхэ бүхы барилгын хэрэгсэлнүүдые дүүрэн бэлэдхээд байхадань, сельэлектрогой хүтэлбэрилэгшэд энэ ябуулгадань техникын талаар нэгэшье туһаламжа үгэнэгүй. Энэ мэтын баримтануud али олон байха юм.

Республикын ажаүйлэдбэриин олонхи предприятинууд шефтэ абаһанай ёһоор колхозуудай дэргэдэ электростанцинуудые бариха байһан аад, тэдэнэртэ баһал өөдтэй туһа хүргэнэгүй.

БМАССР-эй нютагай ажаүйлэдбэриин Министерство болбол хоёрдохи квартал соо Петропавловка тосхониие промкомбинадай электростанцитай нэгэдүүлхэ ёһотой байһан аад, мүнөө хүртэр энэ хүдэлмэрээ эхилээгүй байха юм.

Сталинска дүрбэдэхи табанжэлэй түрүүшын жэлдэ электричество байгуулха түсэбые эрхэ бэшэ дүүргэхэ хэрэгтэ эрид хубилалта хэхэ ябадал Газартаряалангай Министерство, тэрэнэй хабаатай организацинууд, ажаүйлэдбэриин предприятинуудай ба аймагуудай хүтэлбэрилэгшэдэй эмхи-зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй урдахи шухала зорилго болоно.

И. САВИН, ВКП(б)-гэй Обкомой хүдөө ажалай таһагай инструктор.

ТҮРҮҮ ҺУУРИ ЭЗЭЛБЭ

Июнь һарынгаа даалгабариие 188,8 процент гүйсэдхэһэн составитель Кудряшов, вагон холбогшо Хохряков ба машинист Ушаков гэгшэдэй бригада Улан-Удын станци дээрэ түрүү һуури эзэлбэ. Эдэнэр хадаа социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар гүйсэдхэжэ байна.

Манай республика дотор

„ЮВЕЛИРТОРГ“ ГЭЖЭ МАГАЗИНДА

Улан-Удын „Ювелирторг“ гэжэ магазинын „Звезда“ гэжэ шэнэ маркын алтан часынуудые олоор абаба. Мүн тэндэ алтаар ба мүнгөөр хэгдэмэл элдэб янзын гоелтонууд, үлгүүр, бэһэлиг, һиихэ гэхэ мэтэ юумэ ехэ бии байна.

Колхозой театр

Сэлэнгын аймагай Тельманай нэрэмжэтэ колхозой театрта 25 хүн хүдэлмэрилнэ. Мүнөө үедэ театр РСФСР-эй габьяата артист Ч. Гениновай зохёоһон „Хоёр һүни“ ба „Бэрэ“ гэжэ зүжэгүүдые бэлэдхэжэ байна. Тэрээнһээ гадна дуу, балет, танец болон бусад номерүүдые бэлэдхэжэ байха юм. Мүн колхозой духовой оркестр нүхэр Кудрявцевай хүтэлбэри доро наадана.

Тус театрые артист Хоборков эрхилнэ.

Сэсэгүүдые худалдана

Городок городой дэргэдэхи соггоз элдэб янзын гоё һайхан таримал сэсэгүүдые худалдана.

Эндэһээ тус городой ажалшад ба эмхи зургаанууд олоороо сэсэгүүдые худалдажа абанад.

Август соо клубтай болохонь

Зэдын аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхоз 300 хүнэй һууха һуурилтай шэнэ клуб барижа захална. Мүнөө энэ хүдэлмэридэ 20 хүн хабаадалсана, тэдэнэй 10 хүниинь модошо дархад. Модошо дархад нүхэд Цыденжапов, Лхамажапов, Найдынов гэгшэд үдэр бүхэндэ даалгабаряа үлүүлэн дүүргэжэ, һайн жэшээ харуулна.

Гадна тэндэ 22 моритой барилгын модо шэрэдэг, түсгаар бригада хүдэлмэрилнэ. Энэ бригада болбол 200 гаран бревно зөөжэ асараад байна.

Клуб барижа байһан хүдэлмэришэд августын түрүүшын хахадта барилгынгаа хүдэлмэри дүүргэхээр социалистическэ уялга абаба.

10 НҮҮДЭЛ КИНО

Мүнөө жэлдэ республикын аймагуудаар 10 нүүдэл кино шэнээр эмхидхэгдэжэ гаргагдаба.

Кино-театрын барилга дүүргэгдэхэнь

Яруунын аймагай центр дээрэ дайнай урда тээ баригдажа эхилһэн кинотеатрын барилга энэ жэлдэ баригдажа дүүргэгдэхэнь. Кинотеатрынь зал 240 хүнэй һууритай байха юм.

10 һарын нормо

Сгалинска табанжэлэй түрүүшын жэлые ажалай үндэр бүтээсээр угтаһан Улан-Удын станциин поезднүүдай составитель Савченко, вагон холбогшо Корытов ба машинист Малчиков гэгшэдэй бригада 6 һара соо 10 һарын нормо гүйсэдхэбэ. Энэ бригада даалгабаряа ходо 150—200 процент гүйсэдхэдэг байха юм. Июнингээ даалгабариие 152,1 процент дүүргэбэ.

Үнгэ бүриин амһарта

Улан-Удын механическа шалэй заводой ахалагша инженер нүхэр Иващенко гэгшэ шэл амһартануудые янза бүриин үнгэтэйгөөр гаргаха ябадалые шудалжа эхилээ. Мүнөө хүхэ үнгэтэй амһарта гаргажа туршаа. Тэрэнь яһала һайханаар бүтээгдэһэ.

Ангуушадай хэрэгсэлые шэрэнэ

Баунтын, Хойто-Байгалай, Курумканай, Баргажанай гэхэ мэтэ холын аймагуудай ангуушадта хэрэгтэй зэр зэмсэгүүдые, эдеэ хоолой зүйлнүүдые ба эд бараануудые шэрэжэ абаашаха түсэбтэ даалгабаряа республиканска „Заготживсырьегой“ контора урагшатайгаар ябуулжа байна. Июниин 20-ой мэдээгээр тус контора жэлэйнгээ даалгабариие 90 процент дүүргэһэн байха юм.

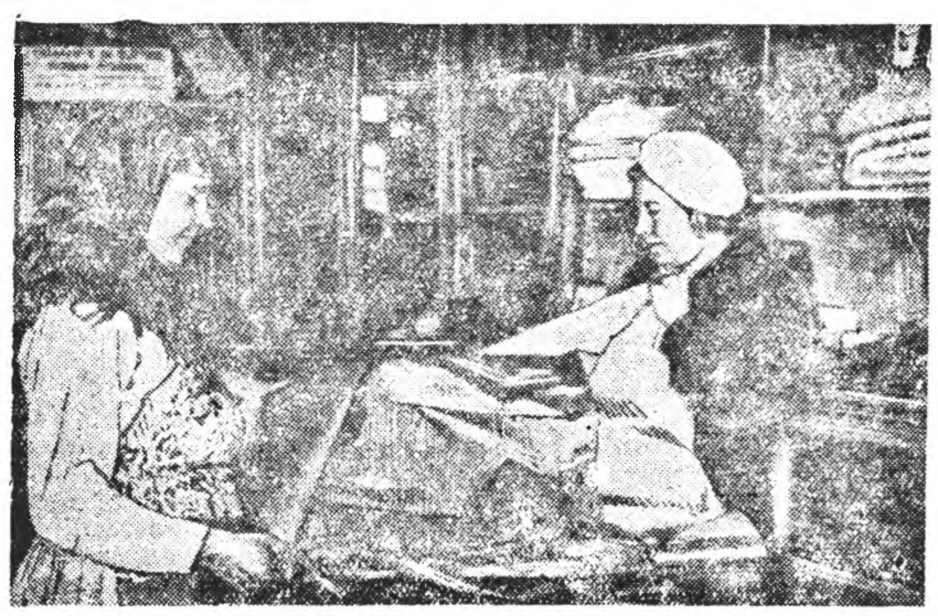
46 шонын арһа тушааба

Зэдын аймпотребсоюзай бэлэдхэлэй конторын ангуушад шонотуудые үгы хэхын түлөө ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байнад. Энэ жэлэй үнгэрэгшэ 5 һаранууДай гуршада ангуушад тус контородо шонын 27 арһа ба шонын гүлгэнэй 19 арһа тушааһан байха юм. Мүн Ахын аймагай ангуушад энэ шухала хүдэлмэриие муу бэшээр үнгэргэжэ, аймагайнгаа бэлэдхэлэй контородо шонын 34 арһа тушаагаа. Тэрэшэлэн Заиграйн бэлэдхэлэй контора шонын 19 арһа, шонын гүлгэнэй 13 арһа һүүлэй үедэ тушаажа абаба.

СПОРТ

2 : 0

Июнин 30-да, амаралтын үдэр Пединститудай дэргэдэхи спортивна талмай дээрэ волейболой мүрысөөнэй хоёрдохи ваадалга болобо. Эндэ ПСЗ-гэй командын ба „Динамо“ командын хоорондохи түрүүшын уулзалга болоһон байна. Улан-Удын хүсэтэ эдэ хоёр командануудай тон эрид шангаар туласалдаһанай һүүлдэ ПСЗ 2:0 тоотойгоор „Динамын“ командые шүүбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тарбагатайн аймагай раймагые даагша Любачевина гэгшэ «Красная заря» гэжэ колхозой һаалишан М. И. Акинфиевада ад барьа харуулжа байна. А. Поповой фото.

АГИТБРИГАДЫН ХҮДЭЛМЭРИ

ВКП(б)-гэй Торнин айком тарящашадай ба малажа[…] дунда ойлгуулгамжын хүд[…] гүнзэгыгөөр ябуулхын ту[…] барай тарилгын захалхатай[…] аймагай социалистическэ […] рын байшангай дэргэдэ […] агитбригада эмхидхэһэн […] Тэрэ сагһаа хойшо тус […] бригада Харацай, Армак, […] Алцак гэхэ мэтэ нютагууда[…] жа, культурно-гэгээрэлэй […] мэри үнгэргэжэ колхозой […] дай, уншалгын байшангуу[…] улан булангуудай хүд[…] һэргээн табиха ба һайжа[…] талаар ехэхэн туһаламжа[…] һэн байна. Гадна тэдэнэр[…] ажахые һэргээн бодхоохо […] жөөхэ табанжэлэй түсэб […] ойлгуулажа хүдэлмэри […] һан ба фермэнүүд, полево[…] нуудаар олон „Дайшалхы […] һануудые“ гаргаһан байн[…]

Е. ГОМБО[…]

Армиһаа табигдагшад[…] ажалда оруулалга

Ажалшадай депутатуудай […] Удын городой соведэй гүй[…] мой хүдэлмэришэдэй тоо бү[…] хэ ба ажалда хубаарилха[…] болбол Улаан Армиин за[…] табигдажа ерэһэн 3907 […] ажалда оруулһан байна. […] союзна ба республиканска у[…] нартай предприятинуудта 1[…] ниие, городой ажахын бусад[…] газарнуудта 1664 хүниие а[…] хүтэлбэрилүүлбэ. Тэрээнһээ гад[…] хүн һургуулинуудта эльга[…]

Абаһан уялгаяа гүйсэдх[…] байна

Улан-Удын станциин хүд[…] ришэд станциингаа пер[…] өөһэдынгөө хүсөөр асфальтир[…] ха гэһэн уялга социалист[…] мүрысөөндэ ороходоо абаһа[…] на. Мүнөө абаһан уялгаяа гү[…] хэжэ эхилээ.

50 хүн воскреснигт[…] хабаадаба

Кыренскэ МТС-эй хүдэлм[…] һаяхан воскресник үнгэр[…] һуурин газарта культурна[…] босон шэнэхэтэй болгобо. Э[…] креснигтэ 50 хүн, 2 автом[…] хабаадалсаһан байна.

Тус воскреснигтэ хабаад[…] шад МТС-эйгээ талмай сэбэр[…] һээ гадна 2 километр утат[…] шаагаар МТС-ээ тойруула[…] рээлбэ.

Оёдолшодой кружок

Паровозо-бүтээлгын заводой […] циалистическэ культурын […] гай дэргэдэ оёдолшодой кр[…] эмхидхэгдээд хүдэлмэрилжэ[…] на. Эндэ 70 гаран гэрэй эзэ[…] нэрнүүд ба эхэнэр хүдэлмэ[…] оёдолой мэргэжэлдэ һурал[…]

Шэнэ клуб барижа ба[…]

Хүдэлмэриин һүүлдэ механ[…] ка шалэй заводой хүдэлмэ[…] клубай барилгада эдибхитэй[…] хабаадалсана. Илангаа мал[…] ванно цехын нагадахи хал[…] хүдэлмэришэд, заводой упр[…] ниин конторынхид ба бусад це[…] хид шэнэ клубайгаа барил[…] эмхитэйгээр хабаадалсана. […] байнь барилга дүүрэхэ т[…] ойртожо байна.

Интернат баригдаба

Заиграйн аймагай Крупск[…] нэрэмжэтэ хүүгэдэй байш[…] дэргэдэ 300 хүнэй һууритай […] ат баригдажа, һаяхан дүүрг[…] бэ. Энэ интернадай барилга[…] мянган түхэриг гаргашалагд[…]

ЗУНАЙ БЭЛШЭЭРИИЕ ЗҮБӨӨР ЭМХИДХЭЖЭ, АДУУ МАЛАА ТАРГАЛУУЛАЯ!

ЗУНАЙ БЭЛШЭЭРИ ДЭЭРЭ

Сэлэнгын аймагай Тамчын сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хонин һүрэг үбэлые амгалаар дабаад, зүлгэ ногоодо бүрин бүтэнөөр гараба. Тус колхозой хонишон 57 наһатай нүхэр Цоктоев үни удаанай хониной фермэ дээрэ хүдэлмэридэг юм. Тэрээнэй харууһадаг хонид жэл бүри тобир тарганаар ондо ородог байна.

Нүхэр Цоктоев ажалдаа онсо анхаралтайгаар хандажа, 350 эхэ хониноо 372 хурьга абаһан байха юм. Мүнөө нүхэр Цоктоев даажа абаһан хонидоо зунай бэлшээридэ гаргаад, үдэрэй халуунай урда ба үдэшын һэрүүнээр һайн ногоондо адуулжа таргалуулна. Энэ нүхэр хониншүүдые олошоруулһанай түлөө ажалай нэмэлтэ түлбэри болгон 10 хурьга абаһан байха юм.

Түрүү хонишон нүхэр Цоктоев республикын эрхим малшадай хүндэтэ нэрэзэргэдэ хүртэхын түлөө иимээр тэмсэжэ байна.

Н. МУНКОЕВ.

МАЛШАДАЙ МҮРЫСӨӨН

Закаменай аймагай Мыло-Бортын сомоной Калининай ба Кагановичын нэрэмжэтэ колхозууд 1946 оной турша соо абаһан түлнүүдээ бүрин бүтэнөөр тэнжүүлээд, тобир тарган мал болгожо байна. Жэшээлхэдэ, Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой мориной-товарна фермые даагша нүхэр Ж. Цыденов болбол 49 унага нэгэшье хоролтогүйгөөр тэнжээжэ байха юм.

Тэрэшэлэн энэ колхозой һүнэй-товарна фермын һаалишад нүхэд Д. Порхоева, Д. Дармаева гэгшэд 15—15 үнеэ түрүүлээд, түлнүүдыень нэгэшье хоролтогүйгөөр өөдэнь болгоһон байна.

Тус сомоной Калининай нэрэмжэтэ колхозой һаалишад түл абалгые бүрин бүтэнөөр үнгэргэһэн байха юм. Эдэнэн малшадай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Тэрэ мүрысөөндэ хабаадалсаһан малшан бүхэн „Республикын түрүү малшан“ гэһэн нэрэзэргын төлөө согтойгоор тэмсэнэд.

Б. ГАРМАЕВ.

ТОБИР ТАРГАН ТУГАЛНУУДЫЕ ТЭНЖЭЭНЭ

Сэлэнгэ мүрэнэй эрьедэ „Социализм“ колхоз һууриһан тогтоноой юм. Энэ колхозой тугалшан нүхэр Цыренханда Жамбалова гэгшэ колхозникнуудай дунда магтаалтай болонхой. Энэ нүхэр малажалые хүгжүүлхын түлөө хамаг хабаяа гаргадаг байна. Тэрэнэй ашаар, нүхэр Жамбаловагай үбсүүндэ 1941—45 онуудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуухэ дайнай шэн габьяата ажалай түлөө гэһэн медаль яларна.

Нүхэр Жамбалова 1945—46 онуудта 71 тугал нэгэшье хоролтогүйгөөр ба тобир тарганаар тэнжээһэн байна. Мүн энэ жэлдэ 28 тугал ондо оруулжа байха юм.

Цыренханда Жамбалова тугалдаа сүүдхэ соогоо дурбэ дахин һүүлгэдэг, сэбэр үһаар үһалдаг, 12 сагһаа бага бэшэ саг шээрии дээрэ алуулдаг байна. „Тугалнуудые эрүүл энхэ тэнжээхэ хүсэбэл, тэдэниие шэмэтэй һайн тэжээлээр сэг соонь эдеэлүүлжэ, уһалха, һаруул сэбэр байрада байлгаха шухала“—гэжэ Цыренханда хөөрэдэг юм.

Баялиг дүршэлтэй тугалша нүхэр Жамбалова „Республикын түрүү малшан“ гэһэн нэрэзэргэ олохо кандидадуудай нэгэниинь болоод, ажалдаа бүри абъяастайгаар хандажа ябана.

И. НИКОЛАЕВ.

Хуурай газар хоёр дахин уһалагдаба

Мухаршэбэрэй аймагай Суулгын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой 70 наһатай луговод Бата Очиров болбол сабшалан хадалангай газарые уһалжа, үндэр ургаса абахын түлөө жэл ерэхэ бүри ехэхэн оролдолго гаргадаг юм. Нүхэр Очировай гүйсэлдэр энэ жэлдэ хэдэн арбаад километр һубаг канава малтагдажа, колхозой хуурай добо газар хоёр дахин уһалагдаһан байна.

Мүнөө тус колхозой луговодческо звено бүхы сабшалангаа гурбадахяа уһалхаар бэлэдхэжэ байна.

Ж. ЦЫБАНОВ.

Харюусалгагүй ябадалай хохидол иимэ

Адуу малай үбэлжэлгые гарза гайгүйгөөр үнгэргэхын түлөө Байкало-Кударын аймагай зарим колхозууд онсо анхаралаа таблагүй байна. Үбэлэй үедэ адуу малаа урин дулаан байрада байлгаха, шэмэтэй һайн тэжээл элдүүлхэ тушаа энэ гэхэ хэмжээ абаагүй колхозууд бии байба. Тэрэнэй хойшолон олохон колхозуудта хохидол хүргэһэн байха юм. Энэ оной июниин 10-ай мэдээгээр тус аймагай адуу малай 10 процентынь хороһон, 2 процентынь гарзалагдаһан байна.

Корсаковска сельсоведэй „Коминтерн“ колхоздо (түрүүлэгшэнь нүхэр Б. Ерохаев) адуу малаа муугаар харууһалжа гарзалуулһан тэсэшэгүй ушарнууд гараһан байна. Тус колхоздо 80 гаран толгой абэртэ бодо мал, 20 гаран хүдэлмэришэ морид үхэжэ гарзалһан байха юм. Тиин, элдэб шалтагаан урдаа барижа нүхэр Ерохаев 20 гаран хони ямаа, 10 гара толгой абэртэ бодо мал, 2 толгой хүдэлмэришэ мориие аймагай газартаряалангай таһагай зүбшөөлгүйгөөр элүүр маалжархиһан байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ орооной паниие саг соонь ябуулаагүй дээрэһээ энэ колхозой адуу мал ехээр һубайрһан байха юм. Жэшээлхэдэ 37 толгой гүүдэйнь ородоо дурбэниинь энэ жэлдэ унагалаха, 202 эхэ хонидһоо—67-нь хурьгалха байна.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоз оройдоо 300 гаран адуу малтай аад, үнгэрэгшэ жэлдэ үбһэ тэжээл дутамагаар бэлэдхэжэ, һүргүүдээ ехээр тураагаа һэн. Тиимэһээ энэ колхозой бүхы хашараг болон түлгэнүүд гарзалһан байна.

Тэрэшэлэн Пушкинай нэрэмжэтэ колхоздо (түрүүлэгшэнь нүхэр Кобылкин) 30 гаран толгой хүдэлмэришэ морид, 150 абэртэ бодо мал, 40 гаран хони ямаан гарзалһан байха юм.

Теэд, малажалда ээн бусаар хандажа байһан узэгдэлнүүдые хаража байгаад, Байкало-Кударын аймагай хүтэлбэрилэгшэд юу хаража байна гээшэб?

М. ХОНДОРОНОВ. И. БАЖЕНОВ

Харюусалгата редактор Ц. Д. ДАМДИНЖАПО[…]

МҮНӨӨДЭР

КИНО ПРОГРЕССТЭ
«Шулуун сэсэг»

◆◆◆

КИНО ЭРДЭМДЭ
«Дайсад»

Үдэшын 4, 6, 8, 10 ч. эхилнэ.

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС, Улан-Удэ, Үнэн), ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23, АТС—1-80; зам. редактора—23; ответ секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской жизни, сельского хозяйства—3-23 (2 зв); культуры и быта, промышленности и транспорта—4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); объявлений—2-64 (2 зв.).

Н—00653 Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР Тираж 10.000